БІБЛІОТЕЧНИЙ ЖУРНАЛ

Орган співробітників
Всенародньої Бібліотеки України при
В. У. А. Н.

ч. 2-3

Київ

5 ~~[illegible]~~ примірників.
...тня 1925

О Г Л А В

РЕФЕРАТИ Й ЗАМІТКИ

-

БІБЛІОТЕЧНИЙ

ЖУРНАЛ

Орган співробітників Всенародньої Бібліотеки України при Всеукраїн.Академії Наук.

Лютий-Березень ч.2-3 1925 року.

-"-

В.Козловський

УВАГИ ПРО ПРЕДМЕТОВИЙ КАТАЛОГ.

/Кінець/

II.

Переходячи до практичної сторони справи,ми сформулювали би поставлене завдання так:яких типів бібліотеки й при яких умовах повинні заводити у себе предметові каталоги та в якій послідовности реальних каталогів слід це робити,то значить,чи давати першенство в ряді робіт каталогові предметовому,чи систематичному.Через брак місця в рамах "Бібліотечного Журнала" нам доведеться обмежитися майже тезами в сформулюванні як думок по предмету цієї статті,так і мотивів та доводів,що їх можна привести на підкріплення наших положень. Думаємо,що нам пощастить вернутися до цієї теми ще не раз і то при більше сприятливих умовах щодо місця та часу.

Підходячи до питання про те,якого типу бібліотеки та при яких умовах можуть або й повинні заводити предметовий каталог, слід на нашу думку опиратися передовсім на бібліотечній доцільності, задуматися над тим,який з каталогів,систематичний чи предметовий, зможе розкрити перед дослідником і читачем найлучше,в найбільше приступній і легко обозримій формі книжні скарби даної бібліотеки. Каталог являється практичним провідником по бібліотеці,і тому при виборі типу каталога,основну ролю повинні грати тільки моменти практичної доцільности.При розвязанні цього практичного питання слід відкинути всякий фетишізм,всякі апріорні міркування в роді того,що мов систематичний каталог відповідає вікові пари,а предметовий-вікові електрики,або доба промислового капіталу вимагає иншого типу каталога чим доба капіталу фінансового.Така постановка питання,відриває нас від твердого грунту бібліотечної дійсности і,завдячи нетрі чисто апріорних аргументів,може привести до повної непевности і безпорадности.

Отже,насамперед поставимо питання,який каталог найбільше відповідає потребам бібліотеки фахово-наукового типу,будь це бібліотека якоїсь дослідчої фахово-наукової установи,чи спеціяльного ВУЗ-а.Треба мати на увазі,що спеціяліст займається,звичайно якимсь одним предметом або обмеженим кругом споріднених предметів і до того розглядає об"єкт своїх дослідів з якоїсь спеціяльної точки погляду.При такім обмеженім полі зору спеціяліст не сміє розкидатися й

інтересується виключно найближчими річами й суміжними полями з якими його предмет стоїть у звязках причинових, генетичних, історичних. Коли ми приглянемось ближче до річи й до методів роботи, то помітимо без труду, що це будуть якраз звязки систематичного характеру, бо класифікація наук, а за нею й бібліографічна класифікація кладуть в основу систематики не що инше, як звязок явищ по причиновім їх походженню одно з другого, або по їх природному й органічному спорідненню, або по послідовності в часі.

Щоби продемонструвати це теоретичне положення на конкретнім прикладі, возьмім хоч-би іхтіолога-чоловіка, що досліджує риб з погляду зоологічного. Для всякого ясно, що для нього представляють інтерес насамперед той розділ зоологічної систематики, що обіймає риб, далі ті розділи, що відносяться до загальних питань зоології, як от ~~зоо~~ ~~логія~~ фізіологія та анатомія тварин, потім йдуть питання загальної біології та вкінці деякі науки, що їх зоолог притягає собі до помочи, назвім для прикладу океанографію та хемію. З певністю можна сказати, що його не цікавлять такі річи, як розведення риб, ловлення їх, приготовлення рибних консервів, використання риби для угноєння полів, для лічних цілей, або для живлення людини, бо рибами під цими всіми поглядами займаються зовсім инші науки й знання. І чи не відчує оттакий зоолог, прями таки, як глузування, коли він, заглянувши в каталог, знайде в нім замісць систематичного ряду, в котрім знаходяться всі питання зоології й специяльно іхтіології, приблизно таке: Риби. Гуано, рибне. Зоологія риб. Жир, рибний. Клей, рибний. Консерви, рибні. Ловля риби. Охорона рибних багатсв: а в адміністративнім праві СССР, б. в міжнароднім праві. Розведення риб. Страви з риби. Торговля рибами. Транспорт риби.

Наукова робота є цілєва установка й вона вимагає, щоби цій цілевій установці відповідав також той науковий ~~апар~~ апарат, що ним послуговується специяліст. Бібліотека являється, як раз одною з немаловажних частин наукового апарату, і при одній організації наукового досліду, з його диференціяцією й розподілом функцій, фомою цілевої установки каталога наукової бібліотеки буде, якраз каталог систематичний, а не предметовий.

Дуже глибоко й влучно підходить до освітлення значення систематичного каталога Б. Гущин. Слова його настільки яскраві, що всякий пересказ зменшив би їх силу, а тому дозволяємо собі подати відповідне місце із твору Гущина в цитаті. "Реальный каталог ставит себе задачу: осветить перед читателем состав данной библиотеки со стороны ее ~~сво~~ содержания; указать, сколько и каких именно книг имеется в данной библиотеке по такой-то области знания, по тому или другому частному вопросу. Самый перечень этих вопросов, сгруппированных в систему, способен помочь читателю определить /курсив Б. Гущина/ - свой собственный туманный поиск. Если система удачна, услуги каталога еще больше; читатель сможет усмотреть такие сближения и зависимости между различными вопросами, которые ему раньше, может быть и в голову не приходили; благодаря такому каталогу читатель быстрее и вернее сформулирует свои запросы и найдет "свой" путь чтения. Можно, пожалуй, сказать и сильнее: сможет ли читатель выполнить свой "круг чтения" в такой библиотеке, которая не раскроет перед ним своих идейных богатств, не осветит своей систематики их помощью реального каталога.... Без этого освещения все начинания в области библиотечной педагогики не пойдут дальше "страны воздушных замков". Этот каталог, умело составленный, есть овеществленная "методика библиотечной работы". /Обзор главнейших систем классификации наук. Составил Б. Гущин. Ленинград-Москва. 1924 Стр. 3-4/.

До цього вискazу Б. Гущина лишалось би тільки додати, що автор, виставляючи своє твердження відносно систем тичного каталога, як "овеществленной методики библиотечной работы", як дороговказа для читача при виборі книжок для систематичного читання, робить це в категоричній і абсолютній формі, і таким чином, твердить, що систематичний каталог являється основним методичним засобом для всякої взагалі бібліо-

теки, незалежно від її типу й призначення. Не підлягає також сумніву, що ції ролі методичного коровника, так як це розуміє Б.Гушин, не може виконати предметовий каталог, бо він ставить поняття й предмети в абетковім порядку й в чисто випадковім звязку.

Щоби бути вповні об'єктивним і показати одночасно, як впливає цілева установка на ті вимоги, що читач може поставити до бібліотеки та до її каталогів, ми постараємося підійти до річи не з погляду наукового спеціяліста, а з погляду чоловіка практики і, для ції цілі візьмимо не ученого іхтіолога, а директора підприємства для експлоатації рибних багацтв. Цим ми зміняємо круг інтересів, то значить цілеву установку, але лишаємося надалі в тій самій сфері понять і предметів: Риби. Цей добродій також мусить інтересуватися біологією риб, щоби неоглядною експлоатацією не знищити рибні богатсва й не опинитися в становищі знаного "Сухопутного адмірала" Та головна сфера його інтересів знаходиться в практичній діяльності, від розведення риб, через питання охорони, торгівлі й транспорту аж до кулінарії включно, бо мислиме й таке, що підприємство для рибної ловлі ставить гастрономічні досвіди й дає кулінарії рецепти для того, щоби заохотити людей їсти рибу й таким чином, збільшити збут свого товару. Така установка вимагає знайомства з багатьома галузями науки, знання та практичного уміння й тут буде на місці, як-раз предметовий каталог, бо тільки він збере в однім місці всю літературу до даного комплексу наукових і практичних питань.

Цей конкретний приклад ми узагальнили би в таке положення: Предметовий каталог являється неоціненим провідником, порадником і справочником в тих випадках, коли ми потребуємо зібрати до купи літературу по якомусь умінню /"искусство" в широкім значінні/, як от медицина, агрономія й зоотехніка, хемічна технологія й т.п., або по питаннях практичного характеру. Для всіх цих випадків типовим являється те, що потреба скорого й легкого розшукання літератури по певному складному комплексу питань вимагає зібрання ції літератури в однім місці під якимсь предметним словом, найбільше характерним для цього комплексу.

Із цих виводів можна зробити й деякі практичні висновки відносно того, для якого типу бібліотек придатний предметовий каталог. Це можуть бути й наукові бібліотеки таких установ, як В.С.Н.Х., Цукортрест, Сто або Держплан, отже книгозбори не фахово-наукові, а спеціяльного практичного призначення, і бібліотеки загального користування. До відповіди на запитання, який каталог повинна заводити бібліотека в першу чергу-систематичний чи предметовий, ми мусимо підходити особливо обережно й з всякого рода оговорками, головним чином через те, що не маємо під рукою літератури, котра вводила би нас в деталі робіт по організації й дальшому введенню вже організованого в бібліотеці предметового каталога. Однак, роздумування та ті літературні вказівки, що їх дають доступні нам джерела, підкріплять в думці, що в основу роботи над предметовим каталогом може й мусить лягти не абетковий, а тільки систематичний каталог. Бібліотеці, що не має систематичного каталога, бракує прямо таки наукової бази, на якій можна було би оперти організацію предметового каталога. Коли ми возьмемо навіть розмірно невелику предметову схему в кілька тисяч понять, то й тут вже ми стоїмо перед небезпекою проізволу, а то й прямих помилок при включанні під предметові слова, небезпекою значно більшою, чим яка можлива при індексації для систематичного каталога. Тут ми будимо натикатися на кожнім кроці на трудности, що виникають із неможливости уникнути синонімів в схемі, із змішування близько споріднених і суміжних понять, вкінці із того, що в схемі маються більш широкі та більш вузькі поняття. Все це викликає непевність у розміщенні книжок під предметовими рубриками, а за тою непевністю йде проізвол, що може зробити каталог, прямо та-

ки непридатним до ужитку.І коли вкінці бібліотекар при найбільшім напруженні розуму й уваги справиться все ж таки з цими всіма перепонами,то лишається ще одна трудність,якої він не зможе ніяк подолати,коли йому не прийде на поміч систематика.Маємо на думці контроль понять і предметових слів,що мусить бути переведений в двох напрямах.Насамперед,необхідно переконатися,чи включено всі поняття даної науки,і подруге бібліотекар повинен мати систематичний перегляд всіх понять, для того,щоби установити певну пропорціональність і гармонію між широкими й вузькими поняттями не тільки в межах якоїсь одної галузі,але й між всіма науками взагалі.Коли тут не буде заведено й додержано якихсь строгих принципів,то це поведе до повної анархії й непевности при відшукуванні потрібної літератури,бо справляючись,напр.,відносно літератури про коня,читач не буде знати відразу,під яким предметовим словом слід йому глянути,бо тут можливий такий вибір:кінь,однокопитні,копитні взагалі, ссавці,хребтові,зоологія.Ясно,що коли література про коней буде поміщена під словом:кінь,а не під якимсь більше загальним /широким/ поняттям,то відповідно треба зробити й з літературою про корів, овець,щук,акул і т.д.то значить,ми мусимо провести принцип сорозмірности більш широких і більш вузьких понять по цілому каталогу і,виходячи в одній випадку із зоологічного або ботанічного вида, не сміємо в другім випадку порядкувати під родом,сім"єю або під якимсь ще більш загальним поняттям.

Вся ця складна й відповідальна робота контролю мислима тільки при помочи чи систематичного каталога,чи в крайнім випадку при помочи систематичного класифікованого показчика до предметового каталога.Не від річи буде згадати,що такий контроль потрібний не тільки підчас організації предметового каталога,але й в процесі дальшої біжучої роботи при включанні нових предметових слів,до чого завсіди спокушає та легкість,з якою таке включення робиться.В цім звязку ідей дуже цінною була би літературна справка,чи є в Америці бібліотеки,що обходяться одним предметовим каталогом без систематичного,та як взагалі ведеться організація предметового каталога й робота над ним.

На закінчення уважаємо за потрібне згадати також дещо pro domo sua:... про Всенародню Бібліотеку України.В осени 1923 року виникла думка зробити предметовий покажчик до нашого систематичного каталога,але ж тоді ідея предметового каталога й можливість,бо й потреба увязки між систематичним та предметовим каталогами при допомозі предметового покажчика були нам настільки неясні,що наш покажчик став навряд чим лучшим від простого абеткового реєстра до систематичних рубрик.Сумніваємось,щоби цей реєстр грав якусь значнішу ролю в допомозі читачам.Справідливість вимагає признати,що яка рибка,така й юшка-на реєстр було затрачено дуже мало часу.Ми схиляємося до думки,що добре продуманий і старанно виконаний предметовий покажчик до нашого систематичного каталога-це річ конче потрібна й що тому про складання такого покажчика,треба подумати негайно,ведучи цю роботу паралельно з працею над деталізацією,поглибленням і удосконаленням нашого систематичного каталога.Це все,що ми можемо зробити при даних обставинах.

Ми переконані,що В.Б.У. є і буде,мусить і мусітиме бути не тільки науковим книгозбором і книгосховищем,але й бібліотекою загального користування,правдивою всенародньою бібліотекою,а тому й систематичний і предметовий каталоги найдуть у ВБУ своїх людей-читачів,що ~~xxxxxxxxxx~~ потребуватимуть справок по систематичному каталогу для наукових занять,і инший круг відвідувачів,на потреби котрих найлучше й найскорше відповість каталог предметовий.Та потреба найбільшої економії сил,повний брак вироблених схем предметового каталога до ужитку в великих бібліотеках Радянського Союза й вкінці те,що ми майже не маємо людей з теоретичною й практичною

підготовкою, що її вимагає предметовий каталог, - а справа ця ще чи не трудніша від роботи над систематичним каталогом, - всі ці міркування приводять до висновку, що до організації предметового каталога для цілого свого книжкового фонду ВБУ зможе приступити не скоро.

Лишається нам ще попросити тих товаришів, що ближче стоять до тої картотеки, котру зібрала у себе Читальня ВБУ, подати до ширшого відома, в якім стані знаходиться ця картотека, по яким принципам вона заложена й на скільки можна було би положити її в основу предметового чи тематичного каталога на частину нашого книжкового фонду, до ужитку консультативного бюро.

-"-"-"-"-"-"-

Популях О.

КАБІНЕТ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА при ВБУ

В умовах сучасної радянської дійсности питання бібліотекознавства набірають все більшої й більшої ваги. Пролетарська революція розбурхала живі народні творчі сили, що на протязі віків задушувалися старим самодержавно-поліцейським режимом. Робітники й селяне, особливо молодь, з невситимою згагою кинулися до науки, до знання, до книжки, ніби бажаючи надолужити прогаяний час. При невеликій ще забезпечености робітників, які не мають можливости купувати собі потрібних книжок, при не досить розвиненій сітці шкіл, які не можуть вбрати в себе всієї трудящої молоді, - бібліотека природньо робиться осередком культурної й політичної праці серед працюючих мас, що прагнуть знання. И ми бачимо, як численно ростуть бібліотеки й як росте в них кількість читачів.

Таким чином, сучасне життя накладає на бібліотеки обов'язки перед громадянством, яких вони не знали в дореволюційний час. Замісць колишнього, механічного здебільшого виконання вимог невеличкого кола читачів, бібліотеки тепер призвані керувати освітою пролетарських мас, що йдуть до бібліотеки. Разом з цим і бібліотекар повинен бути не лише сторожем книжкових скарбів, якто було в старовину, а добре підготованим, всебічно освіченим, активним політосвітним робітником. Такі завдання, в неменшій мірі, як що не більшій, стоять зараз і перед академічними бібліотеками, які служать не тільки освітній справі, справі розповсюдження знання, але й науковим цілям, уявляючи з себе якби базис самої науки.

Але питання активної науково-освітньої праці в бібліотеці тісно з"язане з питаннями раціональної постановки бібліотечної справи. В великих бібліотеках добре налагожений механізм праці, стає навіть умовою культурно-освітних і наукових їх досягнень, разом з тим бібліотечне діло стає поступово професією, яка вимагає такої ж фахової підготовки, як і инші. На заході наука бібліотекознавства пробила собі шлях до університецької катедри. У нас поки-що цього нема: вища школа не бере на себе завдання підготовити добре освічених знавців бібліотечної справи. Через те бібліотеки примушені своїми силами й засобами заповнювати оцю прогалину в фаховій освіті бібліотекарів, утворюючи курси, семінари, кабінети й музеї бібліотекознавства. Потреба в організації семінарів та кабінетів бібліотекознавства викликається ще й тим, що в теорії бібліотечної справи ми ще не бачимо тієї ідеологічної революції, яка сталася, в педагогічному ділі. Методичні новини внесені в практику, а теоретичних обгрунто-

вань ще нема. До сього часу ми маємо дві-три солідних праці по бібліотекознавству, написаних до революції та кілька брошур за останні роки, - оце й увесь фундамент бібліотечної праці. А між тим вже мається де-який досвід, який слід було б зібрати, перевірити й підвести під нього теоретичну базу. ~~Київськк~~

Київські Академбібліотеки на чолі з ВБУ утворюють при ВБУ Кабінет ~~Бібліо~~ бібліотекознавства. Уже ті обставини, при яких виникає потреба в утворенні такого кабінету й про які ми вище згадали, накреслюють завдання, котрі мусить поставити собі наш Кабінет Бібліотекознавства. Основне його завдання повинно полягати в тому, щоб сприяти розвиткові й піднесенню бібліотечної справи, в першу чергу в наукових бібліотеках Київа, шляхом організації наукової розробки питань теоретичного й прикладного бібліотекознавства й популяризації їх серед широких кол громадянства. Для здійснення цього завдання К.Б. повинен повести свою діяльність в трьох напрямках: а/ в напрямку, так би мовити-педагогичному, б/ науково-літературному й в/консультаційному. Перша форма його діяльности, педагогична полягатиме в організації лекцій, курсів, самокурсів, гуртків і т.и., які ставлять собі за мету ознайомлення бібліотекарів Академбібліотек, а також і инших осіб, що цікавляться бібліотечною справою, з найкращими досягненнями в галузі бібліотекознавства й новими методами бібліотечної праці. Для переведення науково-літературної праці К.Б. має улаштовувати збори, наради, семінари й комісії з метою розроблення й штудіювання окремих питань бібліотекознавства. Консультаційна праця К.Б. спирається на бібліотеку й музей по книгознавству, що утворюються в Кабінеті. В них мають бути зібрані по можливости всі друковані й недруковані матеріяли та инші речі, що стосуються до книгознавства взагалі й з"окрема й головним чином бібліотекознавства. Бібліотека Кабінету має утворитися а/з відділу Бібліотекознавства ВБУ, б/ з книжок по книгознавству, що далі будуть поступати до реєстратури ВБУ і в/ з книжок по книгознавству, що передадуть в К.Б. для тимчасового користування Академ-Бібліотеки м.Київа. Колиб яка бібліотека через якісь причини не змогла передати своїх книжок по книгознавству до К.Б., то вона мусить скласти на них картки й передати до К.Б., який утворює зводний каталог на всі книги по книгознавству, що маються у всіх Академ-Бібліотек. м.Київа. Крім того всі відділи ВБУ й усі Академ-бібл. мусять складати картки на ті неперіодичні й періодичні видання, які по змісту не належать до книгознавства, але містять в собі хоч невеличкий матеріял книгознавчого характеру, - і передавати ці картки до К.Б., для поповнення каталогу. Незалежно від цього К.Б. мусить негайно приступити до складання бібліографії книгознавства, як української та російської, так і закордонної літератури. Книжками Кабінету мають право користуватися члени Секції бібліот. робітн. Академ-бібліотек і инші особи з дозволу Директора ВБУ, як в Читальні Кабінету, так і дома.

При К.Б. утворюється ще музей Бібліотекознавства. Він має зібрати по можливости всі матеріяли, що ілюструють теоретичні питання бібліотекознавства й наочно показують постановку бібліотечної справи в ріжних бібліотеках України й за кордоном. Оскільки бібліотекознавство щільно з"язано з книгознавством взагалі й бібліотекар не може обійтися без ознайомлення з книгою, як такою, Музей повинен мати не виключно тільки матеріял по бібліотекознавству, але по инших питаннях книгознавства. Тому природньо було б Музейний матеріял розподілити на такі відділи, на які прийнято зараз поділяти науку книгознавства, а саме: книгопродукція, книгопоширення й книгописання; куди входить і бібліотекознавство, як один із способів книгопоширення. Але для тієї мети, яку ставить собі К.Б., також для бібліотекарів, як фаховців і професіоналів, звичайно не всі галузі книгознавства мають однакове значіння, - центральне місце в музеї повинно заняти без сумніву бібліотекознавство.

Щоб зібрати потрібні речі для музею,необхідно звернутися в першу чергу до Академічних і инших бібліотек м.Київа,а також і закордонних,аби вони надіслали до кабінету які в них мавться матеріяли.Й найперше прохання буде до всіх співробітників ВБУ,передавати до Музею всі матеріяли,що освітлюють життя та працю нашої бібліотеки й які мають не тільки позитивну,але й негативну вартість. Надалі К.Б. повинен стежити за всіма новішими виноходами й удосконаленням в бібліотечній техніці й поповнювати ними свій музей.Розуміється,що для цього треба мати відповідні кошти,про які повинні подбати ВБУ й Бюро Секції б.р.Акад.бібліот.

-"-"-"-"-"-

Г.Б.

ІНТЕНСИФІКАЦІЯ НАУКОВОЇ ЧИТАЛЬНІ.

Самий тип нашої Бібліотеки вимагає найбільшої уваги до Наукових читачів.Але ж на практиці справа стоїть так,що одвідувань н.читальні в день буває в середньому 10;якщо додати тих,хто бере книжки по абонементу,то вийде,що нашими скарбами з н.ч. користуються чоловік 15 у день-це ж мікроскопична кількість.Тому одним з найважливіших завдань нашої Бібліотеки треба рахувати притягнення якнайширших кол до Н.Ч..Це завдання настільки важливе,що треба було б не жалкувати сил робітників Б-ки,хоч би й за рахунок загальн.читальні,одвідувачі якої,за де-яким винятком, наукової праці не провадять.

Безумовно,на велику кількість читачів наукових надіятися не можна,не через те,що наша Б-ка їх не задовольняє,а тому,що наукові читачі зараз настільки переобтяжені працею й стільки сил та часу витрачають на заробітки,що провадити наукову працю вони майже не мають змоги.

Всеж таки обов"язок Академічної Б-ки /навіть ультра академічної,як що так можна висловитися/ полягає в тому,аби вжити усіх заходів до утворення найбільш сприяючих для наукової праці умов.Більше того,треба зацікавити н.ч.нашими фондами й притягти їх до нас.

Для цього треба необхідно обставити наукову лекторію комфортабельно з наукового боку.Справа не в м"якому /та повному пилюки/ дивані й килімах.

Підбір справочників з усіх галузів науки та словники ріжних типів зробили би своє діло.

Але ж це не все.Всякому зрозуміло,що науковому читачеві часто потрібно буває передивитися журнали.Не перечитати певного журналу, а перелистати велику кількість журналів,щоб схопити де-що,та вибрати найбільш цікаве для себе.Тому треба як мога полекшити н.ч.такий розгляд журналів.Щоб зробити журнали приступними для н.ч.,треба було б,може на який час,поставити їх в н.л.Се буде до певної міри незручно для читачів загальної читальні,але так в даному разі,на мою думку,треба внести якусь пропорцію в задоволення інтересів цих двох типів читачів.

Н.ч. мають необхідність в великій кількости ріжного матеріялу, бібліографія якого часто буває їм невідома.Тому їм надзвичайно незручно,що доступ до каталогів важкий /За мойого вартування було 3-4

випадки,коли читачі відмовлялися від користування нашою Бібліотекою через зазначену причину/Треба було б полегшити доступ до каталогів.

Треба зазначити,що частково мій план виконаний.Зараз в Н.Л. є виставка закордонних новинок-книжок та журналів.Правда в дуже обмеженій кількости,всього 100 примірників.Але ж вона викликала до себе велику увагу,де хто заходить виключно ради неї.Це є свідком того,що думка моя має підстави й що варто було б спробувати зазначеним способом притягти до Б-ки Н.Читачів.

-"-"-"-"-

Н.К.

АКТИВІЗАЦІЯ ЧИТАЛЬНІ.

Прикласти всі методи активної роботи політосвітньої бібліотеки до нашої Читальні,не можливо,коли взяти на увагу хоч би ріжницю складу читачів цих двох типів бібліотек.

Вся активна робота політосвітньої бібліотеки базується на тому,аби притягти читача до книжки й прищепити йому інтерес до неї.З"окрема керувати розвитком його світогладу в певнім ідеологічнім напрямку й розвинути смак до гарної художньої літератури.

В нашу Читальню іде в більшости читач,якого не задовольняє книжковий склад політосвітньої бібліотеки.Разом з тим де-що,що вживається в політосвітніх бібліотеках,менш придатно в нашій Читальні /плакати,гасла/лозунги/,виставки малюнків,розмови й т.ин/.

Наша активна робота в першу черку мусить бути пристосована до порівнююче значного інтелектуального розвитку нашого читача.Тому ми повинні допомогти читачеві 1/ поглибити знання,2/ орієнтуватися серед наших книжок остільки,щоб легко знаходити серед них все потрібне.

І тому перед співробітниками Читальні стоїть першорядне завдання- вивчити міжнародню децімальну систему й докладно ознайомитися з бібліографією.

Звичайно,не можна зразу стати високо кваліфікованим бібліографом,для цього треба роки,але покласти засади цих знаннів треба. Треба конче вивчити такі "ходові"відділи децимальної системи як "3,5і 6",й уміти орієнтуватися серед них.Треба уважно придивлятися й прислухатися до всього того,що читає й чим цікавиться читач, аби бути в курсі його потреб.І коли Покровський сказав,що бібліотекар ~~сказав,що бібліотекар~~ мусить читати,читати й читати,читати під час обіду,розмови....читати де можливо й не можливо,то треба додати до цього,що бібліотекар нашої читальні мусить ще переглядати й знайомитися з книжками не тільки підручної бібліотеки а й усіх відділів,коли він хоче бути активним і корисним робітником у Читальні.

Але це все в ідеалі,в майбутньому....Тепер же можна методично й пляномірно вести роботу виставочну.Досі були виставки нових книжок та періодики,календарні й краєзнавчі /одна/ виставки.

З статистики видно,що найбільшим успіхом користувалися виставки нових книжок та календарні.Єдина наукова-краєзнавча виставка /До Всеукраїнського з"їзду вивчення продукційних сил України/ не мала великого успіху щодо використання виставлених книжок і видача їх нараховувалась одиницями.

Таким чином працю,що витрачено на улаштування цієї виставки,не цілком виправдано.Але ж в плані активної роботи Читальні намічено улаштовувати не тільки календарні виставки,але й дати цілу серію наукових виставок з краєзнавства України.І коли вони будуть читатися так,як і вище згадана,-завдання плану буде далеко не досягнено.Чим же можна пояснити цю невдачу на"науковому фронті?Можливо,в цьому винна її академичність;виставку було зроблено для спеца,в усякому разі для читача,що вже працює над цими питаннями, а не для масового читача-студентів та инших громадян УСРР.

Виставки нових книжок в нашій читальні нараховуються одиницями, але коли взяти на увагу їх величезний успіх,хоч вони розставлялися без системи,по топографічних числах,або в абетковому порядкові,- можна зробити де-які висновки,щодо виставки ВБУ взагалі.Тут можна сполучити новизну книжки зі змістом виставки,тоді виставка буде в такому вигляді:нові книжки з сільського господарства України,нові книжки з техніки і т.ин.Цей шлях виставки з агітаційно-науковою метою,можливо,швидче досягне мети поглиблення інтересу у читача.Нарешті,для більшого зацікавлення,можна було б самі назви виставок модернизувати й писати плакати в такій формі:нові досягнення в техниці й т.ин. І після цілої низки таких виставок,коли читач поступово поглибиться в них,можна буде иноді улаштовувати й грунтовні виставки.

-"-"-"-"-"-"-

П.Т. ІНТЕНСИФІКАЦІЯ руху ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ

В практиці нашої Читальні важливе місце займає видача періодики читачам.Раніш періодика складала 50-60 відсотків з загальної кількости виданих читачам книжок.Тепер частину журналів усунено від користування читачів і відсоток періодики,яка видається, упав приблизно до 40.Але за рахунок кількости збільшився відсоток кости виданих журналів.Беручи на увагу постійний і великий попит на періодику,бажано було би використати як найкраще багацтво нашої журнальної літератури.Краще використання,на мою думку,буде тоді, коли постачання до читальні стане швидче й ширше.Здається,де-які зміни в організації опрацювання й постачання журналів до читальні були би бажані й можливі в умовах нашої сучасної бібліотечної дійсности.Я маю на увазі більш швидкий темп описання й скорочений шлях одержання книжки читачем,порівнюючи з тим,що у нас має місце. Не кажучи вже про художньо-літературні журнали,яких читач вимагає зараз же після оголошення про їх вихід,можливість своєчасно або з найменшим запізненням одержати науковий або той чи инший спеціяльний журнал в значній мірі підняла би престіж нашої читальні.Порядок постачання книжок через Книжкові Палати сам по собі надовго затримує своєчасне їх у нас одержання.З цим,звичайно,боротись тяжко.Але незалежно від цього,уже після одержання книжок у нас через де-які техничні причини"ходові" журнали нерідко задержуються довше і поступають до читальні значно пізніше,ніж цього вимагають обставини.Особливо це трапляється при одержанні великих партій книжок.Коли книжки розпаковано,їх спочатку сортують,виділяють періодичні видання,які в кожному штампуються і потім уже передають до відділу Періодика.Тут знов же таки їх иноді опрацьовують без розподілу на "ходові" й "неходові" й тільки після того ходові журнали вибирають і передають до читальні.Отже коли стати на той шлях,що "ходова"періодика завдяки її особливостям,яких не знає решта книжок,

заслуговує описання й передачи до читальні в першу чергу, можна значно приспішити цей процес. Для цього потрібно, після сортування в реєстратурі, зараз же виділити ходову журналістику /по списку уже раніш поданому відділом Періодика/, окремо її поштампувати й зараз передати до відділу Періодика, де ця література негайно описується й поступає до читальні. Я знаю випадки такої спроби, і вони давали той бажаний наслідок, що ходові журнали попадали до рук читача раніш на цілий тиждень і навіть на тижні, ніж це було б при повільному їх описанню. Коли взяти на увагу велику кількість "неходових" журналів у нас, то випадки затримання "ходових" журналів на цілі тижні не здаються вже такими дивними. Таким чином, де-який коректив в роботі реєстратури та в відділі Періодика допоміг би, на мою думку, скоріш наблизити ходові книжки до читача. Нарешті, читальня, негайно звертаючи увагу читачів на одержану періодику, ще більш прискорила б справу. До цього додам, що для ширшого використання "неходової" періодики, яка не передається до читальні, потрібно своєчасно подавати до читальні каталоги для ознайомлення, бо й серед "неходової" журналістики є важливі спеціяльні часописи, потрібні для читача не менш "ходових".

-"-"-"-"-"-"-"-

Д. Баліка.

ДО ПИТАННЯ ПРО ОБЛІК ПРАЦІ КОНСУЛЬТАТИВНО-ВИСТАВОЧНОГО ВІДДІЛУ ВБУ /конспективно/

В сучасний мент дуже актуальним є питання що до опреділення засобів регулювання бібліотечної праці так, як регулюється праця майстерні масового виробництва, підприємства й т. инш. Підвищувати ефект праці можна уміючи підраховувати те, що робиш. "Коефіцієнт інтенсивности бібл. праці", хоч винайдений вже й усталений, але через занадто велику узагальненість не дозволяє розглянути кожну деталь бібпраці; зокрема всі форми бібактивности окремо числами не досліджені.
Я хотів би в цій статті познайомити товаришів із засобами регулювання праці консультаційно-виставочного відділу ВБУ, що цікавлять мене, яко бібліотекаря цієї галузі бібактивности.
Грунтовне твердження, що його виставляють зараз бібліотекарі, таке: газета, журнал, школа, клуб, біб-ка — апарати соціяльного впливу. Адже, бібл. праця, як і кожний соціяльний вплив, легко може бути подана у вигляді формули ~~/....../~~ певного взаємодіяння. A. R. і P. де .. A — апарат бібліотеки в цілому/ з книжок, персоналу, ріжних засобів праці/; R — вжиті в даному разі акти роздраження /реактиви/ та P — перципієнта /читачі/.
Між A, R і P існує складна функціональна залежність. В біб-ці старого типу: $/A; R/ = f/P/$......../№1/, ц. т. A і R цілком залежать від читача. Як каже курський біб-кар В. Б. Толмачов: "Читатель задает тон". Бібліотека активна, де провадиться політосвітня праця, може бути схарактеризована иншою формулою: $R = f(A, P)$................/№2/
Склад шкільного приладдя, бібліотека вузько шкільна $A = f(P, R)$...........
/№ 3/ й т. ин. Ми не будимо розглядати всі можливі випадки.
Важливо підкреслити, що A, R і P ~~складаються~~ (знаходяться) в складному взаємодіянні, при чому для ВБУ належить формула:
$R = f(A, P)$................/№2/
A, R і P .... розуміння загальні й мусять бути розріжнені на a_1, a_2, a_3; — r_1, r_2, r_3; — p_1, p_2, p_3, де a_1, a_2, a_3; — r_1, r_2, r_3; — p_1, p_2, p_3 — це

апарат видачі, окремі виставки, плакати керування читанням, одвідувачі і т.ин. Формула набере того, або иншого вигляду в залежності від обліку всіх складників, що входять в А, в R, в P.
Коефіцієнт інтенсивности праці бібліотеки К є в свою чергу функцією А, R, P або, через залежність R від А і P, коефіцієнт інтенсивности, беручи на облік книжковий апарат, актив читачів, видачу книжок, тим самим затемнює величину R, що цікавить нас сама по собі.

К = (читаність) х (рух) =
= функція /A, P, R/ = функція /A, P/ .... /№ 4/.

ми зупинимося на .., бо воно значно цікавіше за узагальнену величину К.
R – це бібліотечна активність в цілому, це акти-роздражники, реактиви. До величини R увіходять всі ~~формул~~ форми бібактивности: плакат, виставка, рекомендаційний список, справочна праця й т.ин.
R ніби розпадається на низку актів роздражників: $r_1, r_2, r_3 \ldots r_n$, уявляючи суму: $R = \sum_1^n r$, де Σ – знак суми (№ 5).
Якщо обчислити коефіцієнт ефективности кожного акту роздражника $r_1, r_2, r_3 \ldots r_n$, то К інтенсивности буде в свою чергу сумою всіх цих ефективностів.

$$К\ інтенсивности = \sum^n \frac{К\ еф.}{n} \ldots (№ 6).$$

Як визначити коефіцієнт ефективности даної виставки, плаката, рекомендаційного списка, справочної праці й т.ин.? Чи можна обмежуватися звичайним вивішуванням плаката, рекомендаційного списка, влаштуванням виставки – чи може задля регулювання важливо вести облік зробленого, змінювати підрахунком наслідків?
Що як-би ми спробували вивчити кожний акт-побудник та, порівнюючи результати, назначили б наприкінці де-які нормальні числа?
Розгляньмо реактив-виставку. ВБУ найчастіше влаштовує їх з метою проштовхнути низку книжок в маси читачів. Ясно, що r – функція /a_1, p/ ... (№ 7).
~~/№7/~~ Це виникає з формули /№2/. Коефіцієнт ефективности виставки буде залежати від: 1/ ~~від~~ кількости виставляємих книжок /a_1/, 2/ від кількости відвідувачів, що пройшли крізь читальню підчас виставки /p_1/, 3/ від кількости книжок, що були видані з виставки /v/.
Що більша кількість виданих книжок з виставки в порівнанні з кількістю книжок виставлених, то більший коефіцієнт; важливо, адже, підрахувати $\frac{v}{a}$. Необхідно підрахувати й кількість одвідувачів р. Що більше читачів пройшло крізь читальню, то менший коефіцієнт при даному, що залишилося незмінним v і a. Тому: $К\ еф.\ виставки = \frac{v \cdot p_1'}{a \cdot p_1}$, де p_1' кількість тих, що вимагали книжки з загального р. Позаяк кожна вимога мала результатом одержання книжки, то з де-яким приближенням можна вважати, що $p_1' = v$, ц.т.

$$К\ еф.\ виставки = \frac{v^2}{a_1 p_1} \ldots (№ 8).$$

Приклад: виставлено 200 книжок. Взято 100 причому всіх одвідувань за цей час – 1000 душ

$$К\ еф. = \frac{100 \cdot 100}{200 \cdot 1000} = 1/20\ або\ в\ \%\% - 5\%.$$

Якщо в иншому випадкові дано було 300 книжок, взято 400 книжок, при загальній кількости одвідувань – 1400, то

$$К\ еф. \frac{400 \cdot 400}{300 \cdot 1400} = 8/21\ або\ в\ \%\% - 38\%.$$

Друга виставка пройшла значно краще.
Позаяк час існування виставки /t_1/ та підготовка до неї /t/ мають значіння то:

$$К\ еф. = \frac{v^2}{a_1 p_1} \cdot \frac{t}{t_1},$$ де t і t_1 .... час в робочих днях, або годинах однаково .... / № 9/

Коефіцієнт ефективности плаката легко визначити, звернувшися знову ж до а і р, як до грунтовних величин. Увійде й t

К еф. плаката $= \frac{z \cdot t'_2}{p_2 \cdot t_2}$, де z — кількість тих, що читали плакат; p_2 — відвідувачі читальні; t'_2 — час, що на протязі нього висів плакат; t_2 — час витрачений на виготовлення плаката

Коеф. еф. справочної роботи $= \frac{x \cdot t'_3}{p_3 \cdot t_3}$, де х-кількість виданих справок й т. инш. / формула № II/.

К еф. ~~Коефіц.~~ праці читальні = сумі всіх коеф. ефективности окремих форм бібактивности, поділеній на кількість форм бібактивності / ц. т. на n /

$$К\ еф.\ читальні = \sum_{1}^{n} \frac{К(еф.)}{n}$$

-"-"-"-"-"-

Д.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ГУРТОК І ЙОГО ЧЕРГОВЕ ЗАВДАННЯ.

ВБУ, згідно п.4 §2 статуту, за одно із основних завданнів має "провадити наукову працю в царині бібліотекознавства та бібліографії." На бібліографічному з"їзді в Москві теж підкреслювалось, що тільки наукова бібліографічна праця ~~тільки~~ надає бібліотеці наукового характера, - що це є основна риса наукової бібліотеки. А тому наш бібліографічний гурток, здійснюючи своє завдання, може стати органічною частиною бібліотеки, як що буде виконувати одну із її основних функцій.

Зараз наш бібліографічний гурток спочиває. Але час уже йому прокинутися і стати знов до праці. За якуж працю взятись нам в першу чергу?

Ніщо так не заохочує до праці, ніщо так не зацікавлює, ніщо так не захоплює, не підіймає настрій, як наочність швидких і корисних наслідків праці. Щоб праця цікавила й притягала до себе добровільних прихильників /з яких складається бібл. гурток/, треба, щоб вона 1/не була занадто тяжкою, 2/ не вимагала багато часу й не затягувалась на кілька років, щоб 3/ ~~вона~~ мала об"єктивну вартість і наукове значення й взагалі - 4/ була помітною й звертала на себе увагу досить широких кол.

Розпочата торік гуртком бібліографічна праця з періодики, за деякими особливостями, не задовольняла цим вимогам. Вона зустріла між иншим немало перешкод і могла бути закінчена майже протягом 2-3 років, а наслідки її зацікавили б мабуть тільки вузькі кола фахівців. Отже виконання такої праці треба поставити в другу черчу, бо вона вимагає вже своєрідної науково-бібліографічної тренировки, довгої попередньої підготовчої роботи, поступового підходу до справи.......

Але є у нас инша праця, праця напів уже виконана, праця, яка має й наукову, і практичну вартість, вимагає не багато часу, може викликати інтерес як широких кол робітників науки й техніки, так діячів -практиків, і зацікавити також представників влади.
Я маю на увазі бібліографію до вивчення продукційних сил і народнього господарства України. Таку працю варт було б поставити в першу чергу. Перша стадія роботи, стадія підготовча, тут уже виконана бібліотекою для виставки, що відбулася в лютому м. у нас. Залишається навіть менша частина праці - залишається перевірка, копіювання та доповнення картотеки й упорядкування її, згідно принципам десяткової системи, а також складання абеткового й предметового покажчиків /звичайно му-е

сить бути детальний план/. Цю роботу протягом року можна перевести по-волі, і у нас на той рік буде готова до друку дуже цінна, обіймаюча понад 5.000 назв, бібліографія до вивчення продукційних сил і народнього господарства України; не важко мабуть було б здобути й коштів, щоб її надрукувати.

За таку працю щиро нам дякуватимуть усі, кого цікавить добробут України. x/

---

x/ Редакція вітає думку автора про відродження "Бібліографічного гуртка" погоджується також з тим, що однією з чергових праць гуртка могло б бути доведення до кінця бібліогр. роботи, що розпочата в звязку з виставкою "Продукційні Сили України", але ж всю статтю редакція друкує виключно з метою викликати дискусію з боку товаришів на ті теми, що так побіжно намітив автор.

-"-"-"-"-"-

М.Я.

БІБЛІОГРАФІЧНА РОБОТА ВІДДІЛУ УКРАЇНІКА, як завдання.

Всім нам відомо, що минулого року була спроба колективно допомогти відділові Українїка в його бібліографіч. роботі. Знайшлись люде для роботи, булось намічено коротку карткографічну інструкцію, поділились товариші на дві групи й почали працювати. Праця продовжувалась чотирі місяці, в праці брали участь понад 20 товаришів. З початком літніх відпусток праця припинилась. Що ж зроблено. Описано декілька десятків журналів. Наслідки-понад 1500 карток. Отже було розпочато важливу роботу, але на жаль ця робота не могла бути закінчена, хоч для цієї роботи було покладено певні рямці й межі обсягу. Для опрацьовання було взято журнальну літературу, що вийшла на Україні за р.р. 1917-23, а також суто економічну періодичну літературу, що виходила на території СРСР за тіж роки. Очевидно, що розпочату роботу, можна завжди відновити і вона свою силу не втратить ніколи. Все питання тепер тільки в тому, оскільки потрібно для від. Українїка переводити бібліографічну роботу. Подруге, оскільке потрібно продовжити розпочату гуртком роботу й які реальні можливости є для цього продовження й закінчення. Коротко кажучи потреба бібліографічної роботи для від. Українїка очевидна. Відомо, що відділ складався щодо фондів не систематично й без пляну. Для цього ВБУ не мала ні сил, ні коштів. Відділ складався підчас, коли без пляну можна більше взяти й ВБУ брала. Ми маємо неповні комплекти, маємо окремі частини серії, ми не маємо нарешті найбільше відомих і найбільш ходових книг. Для прикладу вкажу на відсутність повної збірки творів Винниченка. Такі умови комплексування, такі й наслідки. Але ж відділ не може залишатись надалі бібліотекою такого, себто просвітянського типу. Завдання відділа -стати найповнішою українознавчою книгозбірнею, а для того, очевидно, мало випадкових поступлень за такими же випадковими відомостями. Конче потрібно підготовити й пляново розробити desiderata відділу, а це стане можливим, коли бібліографічна робота в відділі бу-

де провадитись як постійна, окрема функція. Шляхи цієї роботи в загальних рисах такі. Поперше з'ясовується, що є Україніка в цілій ВБУ. Подруге, прийдеться порівняти цей матеріял з каталогом від. Укрніка. Після цього установити, чого бракує для відділу. Другий важливий момент в роботі від. Україніка, який повинно освітити й перевести в життя, це поширення каталога Україніка. Матеріялом журнальним і навіть газетним. Відомо, що за часи революції ми майже не маємо значних монографій з обсягу українознавства й тому матеріял періодичних видань набірає для відділу першорядного значіння. Поступово розшифровувати ту масу матеріялу, що виходила в світ комплексами, як журнали збірники, газети й тим дійсно ввести читача в цю колосальну скарбницю численних заміток, художніх творів, критичних статтів і т.ин. ~~ще~~ це є природне й невідкладне завдання від. Україніка. Спроба бібліографічно опрацювати журнальну літературу за часи революції, то була першорядної ваги справа. З'ясувалось, що співробітники ВБУ не мали фізичної змоги в минулому році закінчити розпочату роботу. Після того відділ проіснував майже рік. Сили відділу фактично не збільшились остільки, щоб можна було сподіватися, що відділ сам закінчить недокінчене, принаймні в найближчі часи. Відділ складає індивідуальну бібліографію, установлює, чого бракує з творів окремих авторів, відділ розсилає заклики, пише ріжні відозви, але повести всю цю роботу разом з опрацьованням періодики, щодо українознавчого матеріялу, відділ не має сили. Потреба ж в міцному бібліографічному грунті, чим ~~далі~~ далі все більше пекуче відчувається. Ось чому відділ підносить перед товаришами справу свою бібліографічного озброєння й кличе до утворення при відділі робочої, хоч і невеликої групи, яка б взялась до закінчення розпочатої минулого року роботи. Маючи на допомогу таку робочу групу, відділ міг би піднести клопотання перед адміністрацією ВБУ, аби було дозволено цій групі працювати в певному приміщенні, чи то буде кабінет бібліотекознавства, чи яке инше. Отже конкретно роботу можна булоб розпочати негайно. За роботу групи буде відповідати завідуючий відділом Україніка. В певні дні й години ця робоча група могла бсходитись в певному приміщенні й поступово, але регулярно посувати розпочату роботу до її закінчення. Сподіваючись в ~~скорому~~ скорому часі позбавитись роботи каталогізаційної, завід. від. Україніка міг би більшість часу віддавати роботі бібліографічної, власне складанню....... відділу в найширшому розумінні. Разом з тим відділ міг би значно більш виразно проводити свою консультативну роботу поза межами Києва. Потім відділ міг би свої.........перевіряти на каталогах инших бібліотек Києва, а далі й бібліотек з поза меж Києва..

Все це поступово нарешті підготовл. матеріял: 1/ для утворення в майбутньому ріжного роду зводних каталогів з обсягу Україніка; 2/поширило б базу для складання предметових покажчиків по ріжних .... українознавства. Першу спробу в цьому напрямку відділ переводить тепер разом з виставочним бюро, складаючи предметовий каталог літератури, що виставлено на Шевченковські свята.
Залишається ще раз закликати товаришів на допомогу від. Україніка. Колиж двоє, чи троє товаришів відгукнеться, відділ візьметься за організацію праці.

-"-"-"-"-"-"-

ОСНОВНІ ЛІНІЇ РОЗМЕЖУВАННЯ ВІДДІЛІВ ВБУ

М.САгарда.

ВІДДІЛ ПЕРІОДИКА.

Що до відділу "Періодика" належать періодичні видання, це річ безперечна і, здається, для кожного ясна. В чому ж питання? Для чого ж писати окрему статтю, хоч і невеличку. Хіба тільки для того, щоб сконстатувати очевидний факт з очевидними для кожного підставами. Бо кожен добре й сам розуміє, що таке періодичні видання...... Проте загляньте до реєстратури й спитайте, чи дійсно така проста справа оддiлити для періодичного відділу належну йому літературу. Та й в самому відділі часто майже всі його співробітники разом з завідуючим не можуть вирішити, чи надіслане з реєстратури видання належить до "Періодика". З другого боку й "Україніка" і Загальний відділ не раз закидали відділові періодичних видань, що він забирає те, чому слід бути у них, і в той же час на своїх полицях переховують справжні періодичні видання. І той серьозно помилився б, хто подумав би, що так тільки в нашій молодій бібліотеці, що ми тільки не можемо розібратися в цій простій справі. Питання значно складніще, ніж можна уявити на перший погляд, а в нашій Бібліотеці воно давно стоїть, досить часто, через те, що коли ми не помиляємося, в ній перші й зроблено спробу організувати окремий відділ періодичних видань.

Не можна сказати, що б не було вже заходів до з"ясовання точного обсягу тієї літератури, яка зветься періодичною, є вже й де-які спеціяльні, принаймні статті, присвячені даному питанню. Отже ознайомлення з ними приводить до того висновку, що самий обсяг того, що ми звичайно зазначаємо виразом "періодичні видання", не є сталим і не має певного змісту. В законодавстві минулого часу ми не знайдемо юридичної окреслености й такого визначення, яке давало б змогу одразу й без помилки одріжнити періодичне видання од усякого иншого; а дослідники періодичних видань звичайно брали ходячий вираз і обихідку визнавали за щось певне. Навіть коли підходили до питання про періодичні видання з спеціяльним завданням аналізувати всі ознаки їх і встановити певні принципи, то виявлялося, що тяжко провести послідовно встановлений погляд, і ясна в теорії система на принципі порушувалась й не давала бажаних наслідків. Тому одверто висловлюється думка, що тяжко дати таке визначення періодичних видань, яке не допускало б ніяких ухилень, і що взагалі треба одмовитися од того, щоб знайти яку небудь одну ознаку періодичного видання, і треба обмежитися тільки описом, звичайно з де-кількома ознаками. Якщо так, то ясно, що тут вже страчується об"єктивно грунт, і в справу вноситься досить об"єктивизму. Це-одна сторона. З другого боку, необхідно зазначити, що питання про періодичні видання, оскільки принаймні нам відомо, ще не ставилося, як бібліотечна справа. Законодавство, котре розглядало періодичні видання, як об"єкт цензури, звичайно звертало більше уваги на напрямок періодичних видань і не мало підстав розглядати питання по суті. Поодинокі особи й гуртки, які ставили завданням бібліографічний дослід і опис періодичних видань, теж мали свій спеціяльний підхід до справи й відповідно своїм особливим завданням звужували обсяг періодичних видань і одкидають те, що не має літературного інтересу. Книжкові Палати-Московська та Харковська-переслідують цілі реєстрації того, що виходить з друку, поділяючи його на періодичні й неперіодичні видання; Отже й тут ми не маємо певного принципу розподілу, тим більш, що помічається й значне розходження між обома

Палатами, коли Московська од періодичних видань /по декларації Харьковської Книжкової Палати/ оддiлила так звані "документально-відомственні" видання. Найближче до бібліотечної постановки питання повинна була б підійти організація по утворенню зводного каталога періодичних видань і проте й вона з практичних міркувань переводить одбір по змісту й надає повної картини.

Таким чином, виясняється неможливість для бібліотек використати ні однієї з проб встановити ознаки періодичних видань. Отже це питання для бібліотек стоїть теж гостро, бо для них воно є питання щоденного практичного життя, і вони повинні вирішувати його неодкладно, - тільки підхід до справи у них мусить бути свій, хоч, звичайно, на підставі загальних міркувань, котрі складають основу всіх зазначених напрямків. На нашу думку в бібліотечній постановці питання про періодичні видання, які мусять бути направленими до відділу Періодика, необхідно дати силу таким моментам: I/ принциповим міркуванням загального характеру, 2/ інтересам і психології читачів і 3/ завданням характеру і умовам бібліотечного опрацьовання книг того чи иншого порядку. Разом з тим вважаємо за необхідне наперед висловити й ту думку, що бібліотечне вирішення питання, з причин, що ясні будуть далі, повинно грунтуватися на таких ознаках, котрі можна визнати найбільш очевидними, - ясно, що такими можуть бути перш за все формальні ознаки.

Найбільш формальною, зовнішньою, а тому й найбільш очевидною ознакою вважається та, що зазначає спосіб випуска видання в світ, себ то так звана періодичність видання: її визнавали за существену з початку існування преси, її ж зафіксовано й в самій назві видань певної категорії. Однак необхідно внести пояснення в розуміння періодичности. Звичайний погляд, що має підстави в самій назві, потрібує, щоб періодичне видання виходило в "правильні терміни". Момент ~~неоліхдоюности~~ терміновости послідовно підкреслюється в законодавстві. Отже коли поставити вимогу про певну періодичність, нормовану наперед терміновість, ригористично й безумовно, то періодичних видань знайдеться дуже мало. Терміновість видання залежить од ріжноманітних факторів, навіть як і не мати на увазі технічних умов, що примушують, наприкл., щомісячники виходити не I2 разів на рік, а тільки 8,6,5, - тут можуть впливати й вимоги часу, і темп життя, і цілі видання /напр., щорічні огляди наукових товариств, двохрічні журнали, присвячені певному питанню/, кількість матеріялу /відоме: "выходит по мере накопления материялов"/, - останнє має значіння особливо для наукових товариств. Таке поширене й досить еластичне розуміння періодичности, - воно допускає перемежки між окремими випусками навіть в де-кілька років. В цьому розумінні безсумнівно періодичними виданнями будуть протоколи або відчити конгресів, що виходять звичайно через де кілька років. З огляду на таке порушення первісного й звичайного розуміння назви "періодичне видання" висовується навіть пропозиція зовсім одмовитися од зазначеної назви й вживати зазначення, що більш відповідає практиці, а саме: "часові видання" /повременные издания/, наше: "часописи", - це зазначення не накладає на видання обов"язку певної терміновости й дає змогу уникнути непорозумінь на підставі невідповідности вимог чи обіцянок і виконання їх.

Хоч і обмежена й помякшена, періодичність неодмінно потребує, як своєї передумови, другого моменту, котрий полягає в тому, що періодичне видання призначається не на певний який небудь термін, не визначає наперед свого кінця й розраховується не на обмежений час, - воно може й швидко припинитися в залежности від ріжних умов, отже в момент його початку, принаймні в намірі його ініціяторів, воно вважається постійним, безперестанним, - не має періодичного видання, яке було б розраховано на місяць або на рік.

Необмеженість часу періодичного видання знаходиться в прямій залежности од того матеріялу, що входить в нього: він по характеру своєму необмежений обсягом, невичерпаний, як невичерпані ті питання

життя або постійної наукової роботи, що їх обслуговує періодичне видання. За виданням стоїть та чи инша організація незалежно од її характеру /адміністративна, наукова, громадська, професійна, партійна, і т.д./, яка взяла на себе за постійну з твердим завданням або наміром своєю організаційною роботою звязувати між собою окремі числа видання в єдиний ряд на необмежений час; без такої постійної організації, яка існує в період між виходом чисел, без наступництва й звязности окремих випусків між собою, періодичне видання немислиме; з другого боку ми можемо уявляти собі періодичне видання й по за виходом окремих чисел, бо й вихід окремого числа тут є лише моментом невпинної організаційної роботи. Таким чином, од цілком зовнішньої ознаки періодичних видань в терміновості /умовній/ ми доходимо іо самої основи такого способа їх виходу в світ, а саме: до тієї невпинної організаційної роботи, що стоїть за періодичним виданням і постійно подає для нього матеріял. Форма й зміст матеріялу не змінює суті справи й не впливає на вирішення питання про належність видання до періодичних. Т кі принципові міркування загального характеру, на які необхідно звертати увагу при всякій роботі над періодичними виданнями - не тільки реєстраційній, бібліографічній, а й бібліотечній.

-"-"-"-"-"-"-"-

Х-кий.

ДЕЩО ПРО РУКОПИСНИЙ ВІДДІЛ ВБУ.

Бажалося б мені дати читачам "Бібліотечного Журналу" відомости про те, що набуто вже і вже стало приступним за для наукового досліду з матеріялу від. Рукописів /Манускриптів/. Але як вступ до такого огляду змісту Рукописного від., треба подати інформацію про характер рукописного матеріялу взагалі, про особливости праці над ним у всіх инших великих книгозбірнях, і у Всенародній Бібліотеці України.

I.

Набуття дуже значної частини як усього книжкового бібліотечного майна ВБУ, так і скупчення матеріялу рукописного відділу були досить випадкові, В Відділах друкованих книжок вплив обов"язкових примірників багатох нових видань з 1922-23рр декілька поповнюють невистачки необхідних книжок. В відділі Рукописів ця випадковість збірання матеріялу панує надо всім і надає характерну рису для всього складу майна рукописного відділу. Крім одного коштовного архиву, всі инші набуття його були надзвичайно випадковими, спорадичними, безсистемними, безмірно різноманітними щодо обсягу, змісту, рідкости й вартости, а почасти навіть і найменшої здатности для наукового й усякого иншого вжитку х/

х/ В статті розмова йде про матеріял основного Рукописного Від. Всенародньої Бібліотеки, набутий в 1918-1924 р., не торкаючись Рукописного відділу Київо-Подільської філії /кол. Київської Духовн. Академ./

Збиралися й набувалися наші рукописні матеріяли усякими шляхами: завдяки жертвуванням, охоронам від знищення бібліотек і архивів за революційну добу, завдяки передач і пересилок окремими особами випадково зібраних і збережених паперів чи родинної, чи громадської ваги; і дуже рідко, за браком відповідних коштів, рукописи купувалися.

Зрозуміло, що дякуючи тому, не може бути й розмови про скільки небудь повні зібрання рукописних матеріялів для досліджування широких наукових історичних проблем в відділі манускриптів Всенародньої Бібліотеки України, що, проте, не так часто зустрічається й в відділах рукописів инших Національних бібліотек Всесвіта, подібних по розміру й завданням своїм до Всенародньої Бібліотеки України.

Відома річ, що такий характер зібраного бібліотекою рукописного матеріялу виразно відбивається й на одмінах праці у відділі, тим більш, що й усяка, взагалі робота рукописами в бібліотеках носить суто своєрідний характер, особний від праці над друкованою книжковою продукцією.

Опрацювання в бібліотеках книжок для користування читачів, сказать би то, має колективний, масовий характер. В протележність цьому рукописний матеріял здебільшого, а иноді й виключно, характеру індивідуального. Друкована книжка видається в великій кількости примірників, часто в декількох виданнях без жодних, чи з малими відмінками, видання книжок носять шаблоновий характер, загально типовий характер, що досягає в стереотипові найвищої уніформи; в періодичній же літературі видання мають переважно однаковий вигляд цілої низки книжок, що друкуються не тільки на протязі одного року, а по змозі за весь той час, як періодичне видання виходить цілі десятиріччя під тім же прапором і назвою. Зовнішній вигляд друкованих книжок взагалі не відзначається великою ріжноманітностю, а розмір формату має лише 4-5 основних типів да декілька десятків одмін в кожному типові форматів.

Це що до зовнішнього вигляду книжкового видання. Щож до змісту друкованих книжок, то заголовок і підзаголовки звичайно на титульній сторінці визначають з більш-менш повною виразністю, що таке уявляе із себе та чи инша книжка. І в бібліотечному опрацьованні усяка друкована книжка піддається /майже без вийнятку по титульній сторінці/ систематизації та каталогизації, на яких би принципових підставах не було збудовано їх.

Рукопис уявляє собою дещо індивідуальне, уніку; вартість рукописного матеріялу залежить власне від його своєрідности, поодинокости. Так, дуже спірне питання, чи можна літографічну і т.п. продукцію, хоча б і видану "на правах рукописів" чи в невеличкій кількости примірників /також і відбитки на машинках/, зараховувати до рукописів. І не даремне досить усі рідкі й люксусові видання, хоч вони і друковані, но як вони стають "уніками", то почасту й правдиво зберігаються в відділ. Рукописному в тих бібліотеках, де нема самостійних відділів старовинних і рідких книжок. В тому ж таки Рукописному відділові зберігаються ~~такі~~ й друковані книжки з автографами, особливо цінними по надписателеві чи по особі, якій подаровані, за для того, що друкована книжка з додатком поважного автографу втрачає своє колективне значіння, стає "унікою".

Далі. Рукопис з зовнішнього вигляду без міри ріжноманітна, пишеться на папері /а той на пергаменті, бомбицині, бібулі, навіть на дереві, черепку, цеглині, камені тощо / в численно багато разів більше ріжноманітного складу x/ й самого одмінного формату - од 2-3 квадрат. сантим. до 3-4 квадрат. і більш метрів, в відношенню же і довжини аркушів і ширини аркушів без краю розмаїтих.

x) Напр. на поштовому папері книжки сливе майже ніколи не друкуються)

Зміст рукописів не так то зчаста визначається заголовком і підзаголовками; титульна сторінка, коли вона й мається, не завше дає змогу певно визначати зміст самого рукописа, а ще гірше збірки їх чи збірного рукопису. Листи майже назавжди, а документи за численними виємками, ніякого заголовку чи короткого звідомлення про їх зміст не мають.

Нарешті, друкована книжка чим далі й далі в своїх виданнях наближається до стереотипу; рукопис - одсвічував, одсвічує й одсвічуватиме назавше індивідуальність її автора й по змісту її, без міри ріжномаїтому, і по зовнішньому вигляду, без краю ріжномірному. Так відріжняється хоть і величезна численність шрифтів, якими друкуються книжки по всьому світові, від кількости мільйонів почерків, якими писано усякі ріжноманітні рукописи, почерків, що, не вважаючи на всі навчання й нивилювання каллиграфійних навиків, у кожної письменної людини мають своєрідний, власний їй одній характер, до того ще в ріжні періоди й менти життя в дрібницях відмінний.

II

В нашій Бібліотеці Відділ Рукописів /Манускриптів/ поділяється на 4 підвідділа: рукописних книжок, документів, листування й книжок з автографами; але останній підвідділ зараз ще зовсім не налагоджений і матеріял його не відібрано і не згромаджено у відділі Рукописів.

До I-го підвідділу належать такі рукописи, що по змісту уявляють собою щось подібне книжці чи брошури, а то й невеликому відбиткові статті, коли б рукопис було надруковано, а також збірники окремих, хоча б і дрібних матеріялів, але скупчених чи спільністю змісту, чи прізвищем автора, чи яким би не було иншими узагальненнями /вони можуть бути найріжноманітними/, що обертають низку відокремлених рукописних матеріялів в щось цілокупне. В опису рукописних книжок помічається ім"я автора /чи авторів або переписувачів і т. инш./, заголовок чи короткий зміст /в збірниках - зміст частин/, час написання або переписування /иноді й місто/, формат і число сторінок рукопису, деякі бібліографічні й наукові примітки, по можливости найважніші, а часто випадкові, бо такі наукові уваги й довідки найбільш затримують прискорення праці, однак, мають велику вагу для дослідувачів і працюючих відвідувачів Відділу. Рукописних книжкових одиниць за останні 2½ роки в I-ому підвідділі описано й стало приступним для ознайомлення й наукової праці 632 №№.

II-ий підвідділ Рукописного матеріялу - документи. Відділ манускриптів ~~під~~ документами розуміє ширше того, в чому покладає силу юридичне тлумачення цього терміну. Для Рукописного Відділу документ є усякий рукописний матеріял, що свідчить про яку-небудь справу людського життя, відносин, душевних переживаннів, настроїв і т. д., і т. д., що об"єктивно в письменному викладі, свідкуванні, нарисі, відомости: Це, виходить, документальний матеріял в тому широкому розумінні, який надається терміну "человеческие документы" в красному письменстві так званої натуральної школи.

Опрацювання документів провадиться так, що б було подано відомости чи про загальний зміст, чи про тему, на яку документ писано, можливо в стислій формі з увагами про те, чи документ оригінал, чи копія або переклад, з указівками на хронологічну й топографічну дату, приблизний формат, число аркушів, сторінок, а иноді й зшитків. Для прискорення праці збірки документів одного або подібного змісту лише нумерються й заносяться до інвентаря без докладного опису. Документів описано й заінвентаризовано по сей час, і себ-то стало приступним для одвідувачів і наукового студіювання, більше 3.100 нумерів.

Найбільш важливим в опрацюванні матеріялу II-го підвідділу уявляються розбори почерків писців за старі часи, ще й з закорючками й усякими викрутасами.

Але ще більше труднощів надає своєрідність, нерозбірність і невиразність почерків рукописного матеріялу III-го Підвідділу - Листування. Тут вже часто не обійдешся й без лупи, бо й сильні окуляри не допомогають. При описові кожного листа визначається ім"я й прізвище автора й адресата, загальний зміст листа й найзначніші відомости в ньому, місце відкіля й куди писано, хронологічна дата, формат і число сторінок. Автори, як це більше бува в звичаях російських і українських людей /і чим ближче до нашого часу, тим частіше/, не уважають нерідко проставляти дату написання листа, підпис же подають на зразок закорюки, і мороки з такими листами бува чи мало. Цілі низки й збірки листів одного автора або адресата, як що листи не мають великої ваги, особливо родинне й интимне листування, лише нумеруються й заносяться до інвентаря без опису. Листів в III підвідділі описано чи заінвентаризовано більш 7.200 нумерів, так що всього приступного для загального користування одвідувачами й научних дослідів і розвідок - Рукописний Відділ уряжено в трьох підвідділах майже до II тисяч рукописних одиниць.

Високої вартости мають при описові рукописного матеріялу усякі вказівки бібліографічні, біографічні, що належать до почерку, до пояснення обставин, при яких складався рукопис, писався лист, з"явився документ. Вказівки, довідки конче потрібні бувають при описах, хоча й забирають деякого часу від постійної щоденної праці. Але той час не згублено марно,

бо саме оці уваги полегчують працю одвідувачів Рукописного відділу; а почасту бува, що без них розібратися в безлічі ріжноманітного матеріялу дуже важко, і рукописи втрачають значну частину тої ваги, якої вони коштують. Одвідувачів Рукописного відділу бува невелике число-не десятки тисяч, як в читальних залях, а лише десятки осіб; але все це люде, що працюють, за рідкими виемками, над якими небудь науковими питаннями. І вони завше вимагають усяких досвідів, пояснень додаткових відомостей, чи не надруковано вже той або инший рукописний матеріял? Чи цілком, чи частиною, коли й де? Хто міг би бути його автором? З якою метою копіювався документ? Де ще можна вишукувати листування того чи иншого автора чи адресата? Як розібрати й прочитати невиразне або попсоване місце в рукопису? Яким шляхом рукопис переходив від одного власника до другого й попав у Всенародню Бібліотеку? І так далі без краю, а иноді і не без курйозів.

Однак, про це колись в инший час, тоді як у друге подамо загальні відомости й про самий зміст і про цікаві матеріяли Відділу Рукописів Всенародньої Бібліотеки України.

-"-"-"-"-"-"-

ФІЛІЯ ВБУ на ПОДОЛІ / КОЛИШ. БІБЛІОТЕКА ДУХОВН. АКАДЕМІЇ/-

/ На підставі матеріялів А.С.КРИЛОВСЬКОГО/ х/

I

Історія бібліотеки колиш. Київської Духовної Академії починається від часу відкриття Києво-Братської школи, яка потім стала тим, що нам до недавнього часу було відомо, як Київська Духовна Академія. Тому роком початку бібліотеки вважається 1615 рік, як і самої Колиш. Київської Духовн: Академ..
Головні хронологічні дати в житті бібліотеки такі: в 1688 р. бібліотека пережила пожежу. В 1665 р. поляки зруйнували будинки Академії. Пожежа знов трапилася в 1780 р. і знов в 1811р. В цьому останньому році бібліотека в більшости згоріла, залишились тільки ті книги, що були на руках. Слід одмітити також 1869 рік, коли було затверджено новий штат бібліотеки. Нарешті треба згадати й 1915 рік /ювілейний. В цьому році боялись наступу на Київ Австрійців та Німців і тому головну частину книжок було переведено до Казані. Потім книжки повернулись назад. В 1919 р. І-го квітня було об"явлено про закриття Академії. Бібліотеку й Музей було намічено приєднати до університету. Було піднято клопотання Академією про приєднання бібліотеки й Музею до ВУАН, але тоді на це не було дано згоди.

х/ Вважаючи, що було б доцільно коротко ознайомити т.т-ів з Подільською Філією ВБУ за часи революції, Редакція Б.Ж. звернулася до А.С. КРИЛОВСЬКОГО з проханням дати свою замітку. А.С.Криловський радо поділився й дав до розпорядження редакції свої матеріяли, які охоплюють увесь час існування бібліотеки колиш. Духовної Академії. Редакція не знайшла можливим змінювати взятий автором для своїх матеріялів маштаб і подає цю інформацію.

РЕДАКЦІЯ.

Втой же час представник комісара Міцкуна т.Будний підніс питання про передачу студенської бібліотеки до К.І.Н.Г.-У.Було скликано студенську сходку.Студенти вирішили приєднати свою бібліотеку до загальної Академ.бібліотеки.Приєднання було переведено 12-го квітня 1919 р.Ця бібліотека в розмірі-4542 примірників в окремих шафах була розміщена в приміщенні загальної бібліотеки.Про це мається дарунковий запис з підписами 27-студентів.30-го квітня бібліотека була взята на учот членами археографічної Секції Ліквидаційної Комісії церковних та манастирських справ при К.Виконкомі й передана під догляд Завідуючому К.Б-ки А.С.Криловському. В травні передано було для догляду завідуючого також й студ. бібліотеку.Приблизно в цей час була спроба забрати з бібліотеки рукописи.Крім того в червні того ж 1919 р. було намічено зробити виборку з бібліотеки книг для інституту близького сходу.Пробували також забрати философську літературу до Москви.Ще в 1921 р.хотіли перенести бібліотеку чи частково,чи цілком до одного з будинків Михайловського м настиря, але не одна з спроб не була реалізована й бібліотека залишилась в свойому приміщенні.
Нарешті в вересні 1923 року-бібліотека стала філією Всенародньої Бібліотеки.До того ж часу з 24 червня 1919р. офіційно визнавалась відділом бібліотеки Київського Університету.

II.

Склад Бібліотеки. Бібліотека Подільської Філії за ввесь час свого існування складалась головним чином із дарунків.Найдавніші дарунки поступили від першого фундатора Академії П.Могили,митрополіта Київського.Всю свою власну бібліотеку перед смерттю П.Могіла відписав до Академії.Щодо кількости й змісту книжок,що складали бібліотеку в перші часи,ми не маємо докладних відомостей.Де-які книжки-дарунки П.Могіли-дійшли до н с.Серед них більшість релігійного-змісту,хоч є й історичного.Книги ці мовами:грецькою,латинською,найстарша-Псалтир /грецьк.мовою/-1608 року.Не знаємо також умов опрацьовання книжок,їх збереження й використовування.Не маємо відомостів про бібліотеку з часів 1658-го 1665 років і довгий час після цього.Відомости вже йдуть вже з 18 сторіччя.До бібліотеки дарує свої книги Феофан Прокопович,дарують мітрополіти Київські,а особливо Рафаїл Заберовський.В 1780р. в бібліотеці було вже 12000 книг.Але ж після пожежи цього року,а особливо 1811,залишилось лидве 2000 книг.Тепер взявся за упорядкування бібліотеки прот. Павло Алишевський.З його слів ми довідуємось який порядок був,щодо описування й абонементу в кінці 18й напочатку 19-го сторіччя.Частково книги було закаталогізовано й затопографізовано.Але Павлу Алешивському приходилось відбирати книжки бібліотеки,на які не було ні опису,ні нумерації,ні розписок,ні квітанцій.Відбирав він,головним чином, від професорів Академії.
Від часу Павла Алишевського починається вже нова доба в житті бібліотеки /19-е сторіччя/ він не тільки зібрав книжки,але завів для них систематичний каталог.Каталог цей зберігся до нашого часу.Поділяється він на такі розділи:богословие,философия,словесность,математика, история,мовознавство.Ці підрозділи ділились на відділи,відділи на форми.Отже,бачимо,що бібліотека часів Павла Алишевського складалась з книжок по всіх галузях /принаймні головних/ знання.Бібліотека й продовжувала поповнюватись без обмеження щодо змісту до 1869 року,коли було виключено з курсу викладання в Академії -математику й медицину. З 1869р. асигнувалось для поповнення бібліотеки щорічно 1600 карб. Поступали до бібліотеки й значні дарунки й після цього.Особливо визначаються стародруки й рукописи,що передав до бібліотеки мітрополіт Московський Макарій Булганов /бувш. учень Академії/Поступали й инші цінні дарунки-цілими тисячами примірників.

Для ознайомлення з фондами бібліотеки філії ми маємо каталог, складений А.С.Криловським.Що ж до більш докладного освітлення як історії бібліотеки,так її складу,техніки,оборудування -все це питання,що належать до питань про культурне минуле Київа й цілої України,а тому повинні знайти зацікавлення з боку піонерів нашої нової бібліотечної культури.

Будинок,в якому розміщено бібліотеку Подільської Філії,збудував в 1704р. Гетьман Мазепа. Будинок цей мав тоді пишний вигляд. В 1915р. намічено було його реставрувати,але справу залишено через військові події.

Отже бібліотека Філії,як бачимо,є витвір трьохсотлітньої роботи поколінь,що зміняли одне одного на території України. На складові цієї бібліотеки відбивались інтереси тих верств,що творили життя Київської Академії,да й не тільки Академії. Форми техніки цієї книгозбірні-є свідки певної еволюції бібліотечної культури на Україні. Все це разом може дати значний стимул до всебічного вивчення цієї бібліотеки.

-"-"-"-"-"-"-"-

О.К.

ЗАГАЛЬНІ ПІДСУМКИ /Виставка літератури про продукційни сили та народнє господарство України/

В нашому сучасному життю,з його новими формами,що їх будує революція,масовий краєзнавчий рух,інтерес до ознайомлення та вивчення свого краю,повстає як могутній чинник та невід"ємна частина дійсности. Над вивченням України та її продукційних сил працюють понад 200 краєзнавчих організацій та установ України;недавно в Москві відбулася краєзнавча конференція,в Харкові відбувся I-ий на Україні науковий з"їзд про розвиток продукційних сил та народнього господарства України,який між иншим має на меті розробити конкретний план міцного звязку науково-дослідчої праці з життям. Інтерес до ознайомлення та всебічного вивчення свого краю поширюється. За останні роки в основу всієї освітньої праці середніх шкіл,покладено краєзнавство,весь час організуються по ріжних установах,Вузах та школах нові активні краєзнавчі кабінети,семінари,гуртки та спілки;вся Україна покривається цілою низкою краєзнавчих осередків,що втягує в працю по дослідженню свого краю,активні елементи робітництва,селянства та студенства. Отже бібліотеки,особливо великі,можуть занятт не останнє місце,на їх долю падає чимала й почесна праця,а саме: 1/ бібліотека,з своїх читачів,організує у себе цілу низку краєзнавчих гуртків, кабінетів та семінарів, 2/ збирає бібліографію свого краю,3/ підбирає та рекомендує літературу по питаннях краєзнавства для широких кол читачів,4/ улаштовуючи краєзнавчі виставки,підбором книжкового та ілюстративного матеріялу,подає дійсну характеристику України в сучасному та минулому та притягає та заохочує до дослідження краю наукові, шкільні,державні,партійні та инші установи;5/ вона популяризує ріжні краєзнавчі питання,а також освітлює краєзнавство шляхом лекцій, розмов та пояснень на виставках,бібліографічними вказівками,виданнями покажчиків,справочників,провідників по виставках,окремих брошур, статтів,заміток,тощо.

ВБУ вже давно стала на шлях наукового дослідження свого краю;її два відділи -Україніка та Подоліка /у Києві та Виинниці/ безпосереднє проводять краєзнавчу роботу,що неодмінно й швидко росте,та поглиблюється. Недавно ВБУ організувала велику виставку присвячену всім питанням, що було поставлено на Харківськім з"їзді. Підготовку цієї виставки ВБУ вела 4 місяці. Переведено було велику роботу,обслідовано книжкові фонди ВБУ,-та цілу низку инших найбільших бібліотек Києва. Відібрано було та виставлено 3210 кн. та журналів. Більшу частину виставленого книжкового матеріялу складали фонди ВБУ,з 3210 кн. од.,книжок ВБУ було 1832. Опріч книжок було подано 206 од. ~~ілюстрованих~~ ілюстративного матеріялу,мап,діяграм,малюнків,фотографій та альбомів.

За ілюстративним матеріялом виставочна комісія теж звернулася до цілої низки ріжних установ. Всі, до кого комісія зверталася, дуже чуло відгукнулися й охоче давали свої матеріяли. До виставки складено карткового покажчика, велику картотеку 5383 картки, що розподіляється на 2 частини: І-а ухвалений спеціялістами-консультантами матеріял 2801 кн., друга-другорядний матеріял-2582 к. В перегляді цього бібліографічного матеріялу приймали участь до 80 вчених, в більшости докладчики на з"їзді, що не тільки давали свої заключення, вказівки щодо літератури, а й свою додаткову бібліографію. Зносини зі спецами, відбирали багато часу. Одних візітів до установ та окремих осіб було зроблено до 400. Підчас цих відвідувань було передано в дарунок для ВБУ від 12 установ та 33 окремих осіб 344 книги, 45 час., 734 арк. графіки.

За кілька день до відкриття виставки, коли всі експонати було розташовано по кіосках, по проханню виставочної комісії, було переведено критичний огляд книжок de visu.. спец-консультантами. Таких критичних оглядів, по ріжних частинах плану виставки було понад 20.

Виставку було відчинено протягом 22 день, з 8/II-I/Ш, по 7 годин що дня, з 12-7 годин. Одвідало виставку-5419 чоловік в тому числі 59 екскурсій. Весь час, особливо перші два тижні, дві виставочних залі уявляли з себе велику робітничу лабораторію, що до ознайомлення, вивчення та популяризації продукційних сил України. Одвідувачи нотували план виставки, підбирали літературу для діпломних робот, уважно вивчали діаграмний матеріял, робили виписки та замітки, годинами переглядали книжки й вітрини малюнків, вивчали літературу по картотеці, на яку иноді встановлювалася черга. Окремі наукові робітники теж часом робили виписки літератури для своїх наукових праць. Певний відсоток одвідувачів припадає на тих, що бували на виставці по кілька разів.

На виставці було переведено також анкету, але на жаль, надзвичайно поверхові відповіді майже не дали серйозного матеріялу, який можна булоб використати при організації майбутніх виставок.

Що до екскурсій, то найбільший відсоток дали труд школи, їми було організовано 38 екскурсій. Слід одмітити екскурсію жінок робітників, що екскурсію організували самі робітники, що оглядали виставку й знайшли потрібним надіслати своїх жінок на виставку. Екскурсанти в більшости виявляли жвавий інтерес до виставки, не вважаючи на докладні пояснення, що давали члени виставочної комісії, самі ще задавали цілу низку ріжних питань; деякі екскурсії пророблили певну планову працю, напр. евр. та польські пед курси надзвичайно докладно та уважно ознайомившись з експонатами, підібрали відповідну літературу для праць своїх красзнавчих гуртків. Протягом відкриття виставки було прочитано 19 лекцій та докладів, присвячених з"їздові та окремим питанням красзнавства. Доклади та лекції завсіди збирали велику авдиторію в кілька сот слухачів. I/Ш в 7 г. вечера виставку було зачинено. Отже ця невеличка замітка повинна дати уявлення про ту живу красзнавчу роботу, що переводить весь час ВБУ. Опріч постійної праці 2-х красзнавчих відділів-Україніка та Подоліка, ВБУ зробила першу спробу улаштувати велику виставку на актуальну красзнавчу тему за допомогою Київських наукових сил, звязану в один комплекс з лекціями й бібліографічною роботою.

ВБУ продовжила розпочату з"їздом працю, широко популяризувавши ідею красзнавчої роботи, війшла в міцний звязок з ріжними установами, гуртками, студенством, вчительством та школами. Цим одвідувачам виставка дала не тільки загальні враження про стан господарства України, але, є підстави сподіватися, вивчення свого краю. Отже ВБУ виконала таке завдання: з одного боку звернула увагу широких кол суспільства на чергову потребу праці по досліженню продукційних сил та народнього господарства України, з другого-з"ясувала базу книжкового та ілюстративного матеріялу Київа для вивчення красзнавства. Виявилось, що в Київі цілком майже бракує літератури по деяких галузях промисловости, особливо важкої індустрії, виявився також місцевий характер ілюстративного матеріялу. Що торкається ВБУ, то її фонди значно більші, ніж можна було думати до обслідування. Розпочату красзнавчу роботу ВБУ продовжує й продовжуватиме й надалі.

-"-"-"-"-"-

С.К.

УВАГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ, ЖИТТЯ Й ПЕРСПЕКТИВИ

на майбутнє від. ПЕРІОДИКА /Кінець/

Систематизацію журналів розпочато з 1923 року. Але систематизувались журнали тільки видання 1923 року. Тепер відділ переводить систематизацію за ввесь революційний час. Систематичний каталог буде складатись з карток міжнародного формату. Крім систематичного, відділ має змінити й абетковий свій каталог. До цього часу абетковий каталог складався з карток 17x22. Тип картки змінювався де-кілька разів. Тепер має бути каталог з карток 10x15. Потрібно підкреслити різницю відомостів, які заносяться на картки систематичного каталогу й на картки абеткового. Абетковий має бути для постійного користування самого відділу. Систематичний для читача. Тому абетковий має бути повний, систематичний скорочений. Для найбільш ходових журналів мається окремий абетковий каталог в зажимах.
До фонду періодика належать також газети. Газети до останнього часу перебувають в зовсім особливому стані. Тільки меньшість-1% опрацьовано й занесено до каталогів. Більшість газет не опрацьовано. В жовтні 1924 року було вирахувано, що для опрацьовання цих газет потрібно приблизно 392 одиниці робочих днів.
Тепер число газет значно збільшилось. За останні місяці поступило - 33786 примірників, починаючи з 1.1.1925 р., відділ опрацьовує нові газетні поступлення.
Такі головні моменти в роботі відділу. Слід ще відмітити зачитування періодичних видань читачем. Читач зачитує й монографічну літературу, але найбільш псуються тижневики. Одного разу з повернутих з Читальні до відділу 168 примірників не можна було відремонтувати ні одного. Щоб запобігти цьому тепер один примірник з газет опрацьовується й не видається для масового користування, а один віддається до Читальні. Чи не слід би також унормувати використання найбільш ходових журналів.

-"-"-"-"-"-"-

О.Б.

БЕЗ СТАЛОГО ПРИМІЩЕННЯ

/З життя ВБУ за часи 1919-21р.р./

Я хочу поділитись з товаришами де-якими спогадами про давно минулі,"доісторичні" часи в життю Всенародньої Бібліотеки,коли вона була безпритульною дитиною,та тинялась по ріжних кутках:перевозилась,переносилась,складалась,розкладалась,аж поки не осіла в своюму теперішньому помешканні.Тяжко було співробітникам,набиралися лиха й книжки....Коли я вступила до Бібліотеки /літом 1919р/ вона була розкидана по ріжних місцях:головна база була в пом.Академії Наук,на Володимирській,решта й в Педагог.Музею й в пом.П.Галагана та й по приватніх помешканнях.Так звана тепар лабораторія Загального від. разом з канцелярією містилась в кімнаті де тепер відбуваються засідання Правління ВУАН,а мені ще з одною товаришкою пришлось описувати бібліотеку Степаненка в його власнім помешканню, на Безаківській вул.,бо не було куди /і не було за що/ перевезти ті книжки.

Пришли Деникинці й хотіли реквізувати кімнати канцелярії Неодмінного секретаря.Тоді,щоб врятуватись від"Московської закуції" було пропоновано Бібліотеці якнайскорше заняти це помешкання,що Б-ка з охотою зробила:дві великих кімнати,просторно й тепло.Але не надовго....Як тільки пройшла небезпека,то нас зараз же почали випихати і,не давши навіть часу скласти книжки й картки- викинули.Приходимо ми одного ранку на працю- на дверях висить табличка"Канцелярія Неодмінного Секретаря", а в помешканні розташувались співробітники й цокають на машинках."А деж наши книжки,картки. "- "А-он./ виразний жест і ще більш виразна усмішка/" Ви,мов довго збирались,так ми Вам помогли.Приходимо в ту кімнату,куди нас викинуто-аж за голову взялись:.все жужмом,-книжки,картки,папери....Довго пришлось розбирати та налагоджувати.А потім.....холодна кімната в якій не можна було працювати,бо руки пухли від холоду.Прийшлося знов усім збитися в одну маленьку кімнату де перше був тільки один газетний відділ.Так пройшла зіма 20-го року.Нарешті пішли чутки,що весною переїдемо в окреме помешкання.Почали пакуватись,складатись і переїхали на бульвар Шевченка 36.Переїхали та не надовго.незабаром викинули нас звідти.Але це вийшло накраще, бо Академія приняла нас в свій будинок,де й зараз міститься наша Бібліотека.Це вже були останні перевозини.Ні,будемо сподіватись,що не останні,а перед"остнні,бо я мрію,а за мною,гадаю,й всі товариші,що колись Бібліотека буде мати свій,для неї таки збудований і для неї якнайкраще пристосований, гарний будинок,яким буде пишатися вся Україна.

-"-"-"-"-"-"-"-

М.

НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА
Всенародньої Бібліотеки України.

На нараді 21/ІІ, яку скликала ініціятивна група, було ухвалено утворити об"єднання бібліотечних робітників для колективного переведення дослідчої роботи над питанням бібліотекознавства. Присутних на зборах було 12 чоловік-співробітників ВБУ.

Ухвалено було вважати об"єднання за організацію ВБУ. Сфера роботи-бібліотекознавство в найширшому розумінні й характер роботи дослідчий. В об"єднанні можуть працювати всі, хто хоче й може провадити науково-дослідчу бібліотекознавчу роботу х/ Форма роботи об"єднання-доклади на прилюдних зборах. Назва об"єднання-Науковий Інститут Бібліотекознавства ВБУ.
Отже ми бачимо черговий поступовий крок в науковій роботі ВБУ. Відомо, що в науці бібліотекознавства ми маємо усталені звички, маємо також де-які усталені норми, але не маємо норм загально визнаних. Тому для теоретично дослідчої думки, для виявлення в цьому напрямку ініціятиви, сил і хисту- необмежений, непройдений простір. Нам доводиться тільки з задоволенням констатувати, що ВБУ буде надалі мати ширш організовану наукову базу для своєї роботи в своїх же межах. Тут ми знайдемо стимул, будемо перевіряти себе, тут ми нарештуі сподіваємось мати зміцнення цілком товариських відносин в колективній, науковій роботі, е це разом дасть моральне задоволення й може покласти порібні підвалини для систем тичного угрунтування бібліотечної роботи на Україні.
Одне ще нам хотілось коротко одмітити. Як було вже сказано характер роботи інституту буде дослідчий. Це питання викликало на Нараді цілком природньо найбільш жваве обговорення. Намітилась з ясним ухилом в бік академізму підвищеного типу, хоч і не зовсім виразно висловлена, тичія, яка хотіла б повести в Інституті виключно теоретично дослідчу роботу. Для тих, хто поділяє цей погляд, важно переводити наукову роботу, не турбуючись про її безпосередню практичну придатність, орієнтуючись не на потреби сьогоднішнього дня, а йдучи за логікою теоретичних інтересів науки. Практика буде вчитись сама, прислухаючись до науки й силкуючись зрозуміти її.

Впротилежність цьому нагадувалось про потребу педагогічного підходу до роботи, звертались увагу на потребу широких кол наших співробітників використати інститут з метою підвищити свою кваліфикацію. Отже намічалось роботу інституту вести в руслі, яке проходить по нашому практичному життю. Ця друга тичія теж не була чітко висловлювана. Але за характер роботи Інституту можна бути спокійним. В Президії Об"єднання ми маємо людей, які зуміють знайти найбільш житьову лінію роботи. Ми вважає-мо, що піонерам наукового бібліотекознавства на Україні буде неможливо відірватись від практичних потреб життя. Природа піонерства примушує працювати міцно тримаючи свою увагу в гущавині цього життя. Не можна забути того, що на Україні ми не маємо бібліотечних шкіл, не маємо спеціяльно бібліотечної преси-і тому не маємо кваліфікованої маси бібліотечних робітників. Отже принаймні на певний час ця маса буде дивитись на Інститут, як на школу для себе й тому Інститут в своїх дослідах не може не орієнтуватись на цю масу. Ми живимо не в сфері одних теоретичних інтересів і це, на нашу думку, зрегулює нашу дослідчу роботу по найбільш правильному шляху.

х/ Вираз-науково-дослідча робота-найбільш підходить, коли мати на увазі не тільки наукову практику, а разом і теоретичне освітлення питань практики.

-"-"-"-"-"-"-

М.

НАРАДА З УЧАСТЮ Л.Б. ХАВКИНОЇ.

22/Ш б/р. оглянула нашу бібліотеку Л.Б. Хавкина. Увечері того ж дня відбулась в Читальні ВБУ нарада співробітників ВБУ та деяких инших Київських бібліотек/Кооперативного Інституту та инш./ з участю Л.Б. Хавкиної.

Для всіх нас була нагода бачити й говорити з бібліотекарем, який встиг після довгочасової роботи, придбати цілком в головному окресслений, ерудиційний синтез.
Розмови велись, головним чином, про принципи практичної бібліотечної структури й тільки в дуже обмеженому розмірі говорилось про методи теоретичної дослідчої роботи. Зрозуміло, що для більш широкого обговорення ріжних пекучих питань, треба було б ще більш втомити й так дуже уважливу до наших потреб Л.Б. Хавкину. Повинні одмітити, що де-які уваги Любов Борисовни для нас дуже цінні, наприклад про можливости систематизації книгохранилища. Крім відомих труднощів в цьому ділі, Л.Б. особливо підкреслила одну передумову для успішного переходу до топографичного систематизування книжок-це спеціяльно пристосоване приміщення. Говорилось проь предметовий каталог, давались цінні інформації про практику де-яких закордонних і російських бібліотек. Взагалі ми повинні подякувати адміністрації ВБУ за ті цікаві й надзвичайно приємні години, коли нам пощастило передумати, хоч частково, близькі нам питання, передумати разом з автонитним нашим гостем Л. Б. Хавкиною.

-"-"-"-"-"-"-

Н.

ЮВИЛЕЙНА ВИСТАВКА УКРАЇНСЬКОГО ДРУКУ

В приміщенні УНІК-у протягом 11 днів, або більш точно -62 годин, з 30-го березня по 9 квітня відбулась виставка експонатів /разом 312/ по історії друкованого слова на Україні ХУІ-ХУШ в. Головну частину виставки складають книги Кириліввського шрифту. Далі йдуть приладдя ритівництва: ксілографичні кліше, гравюри на міді, офортні мідяні дошки, інтроліґаторські приладдя. Третій розділ видання з приводу ювілею українського друков. слова. Виставку мало було рекламовано. Зате консультація була організована добре. Знавці укр. книжок з боку її історії й художнього оздоблення/ М.О. Макаренко, С. Маслов, П. Попов/ давали докладні пояснення й інформації. Відвідало виставку мало не 1200 чоловік. Найбільше зацікавлення виявили Київські друкарні, а потім взагалі всі, хто звязаний з книжною справою. Щодо складу виставки, слід відмітити, що матеріял використано виключно Київський, да й то не ввесь. Очевидно такий був організаційний плян. Зате ми маємо зводний каталог матеріялу виставки. В каталозі зазначено крім назви та инш. ще й шифр, під яким виставлений експонат-значиться в інвентарі б-ки, чи музею звідки його було взято. Це значне придбання для дослідувачів українського старого друкарства. Крім того це є заповнення певної ділянки краєзнавчої бібліографії. За це ми повинні дякувати УНІК-у й тим, хто допоміг йому організувати цю виставку. Побажаємо поширення розпочатої роботи. Відомо, що в Музеях та бібліотеках поза Києвом знаходиться такий матеріял, який міг би доповнити зводний каталог, виданий УНІКОМ. Так в музеї Кол. Проп.в Катеринославі зберігається требник П. Могили, якого не нашлось у Києві. В бібліотеці Кам'янецького ІНО маються матеріяли по історії еврейського друкарства на Україні. х/

Крім того в Кам'янці ми маємо в 1922-23 роках ксилографічні роботи з оздоблення місцевих художніх видань /Спроби Г.Д.Журмана та ін./.... Отже констатуючи з задоволенням своєчасність, потребу й успіх виставки, не можемо промовчати відносно малої кількости видань, що вийшли на великій Україні в звязку з ювілеєм укр. друку. Полтавський Голос труда", "Харковський Печатник, в Київі - "Більшовик", та трьома рядками "Пролетарська Правда- от і вся майже преса, що відгукнулась у нас на ювілей укр. книжкової справи. Як далеко ми ще від масового культурного руху. Зовсім окремо, помітно й виразно виявив себе УНІК. Київ веде перед і в роботі по вивченню укр. книги. Це ще раз підкреслює виставка укр. друкарст

-"-"-"-"-"-

ІНФОРМАЦІЇ ВІД РАДИ БІБЛІОТЕКИ

За термін від виходу І-го числа Журналу до 2-го відбулося 7 засідань Ради:

І. 8/ІІ-25 року: Урочисте прилюдне засідання Ради Всенародньої Б-ки України з приводу річного Акту Бібліотеки й відкриття книжної виставки "Продукційні сили та народне господарство України. Заслухано 2 доклади: І. В.Ф.Іваницького Відчит про життя й діяльність бібліотеки за минулий рік. ІІ. С.П.Постернак: Про значіння бібліотек в справі розвитку продукційних сил та народнього господарства України, та про роботу Всенародньої Б-ки в цій справі.

ІІ. 10/ІІ-25 року. Обрання на посаду наукового бібліотекаря-спеціяліста по точних науках.-Обрано тов.Балику-звільнено з посади згідно прохання М.М.Іванченка.
Заслухано постанову Народнього Комісаріяту Праці С.Р.С.Р. про трудову дисципліну службовців. Ухвалено прийняти до виконання,-запитати Губвідділ Робітосу чи цією постановою касується норма праці бібліотекарів-в 120 годин на місяць, чи повинна ВБУ збільшити урядовий час на ½ год. для сніданку. Поточні справи-допустити до ознайомлення з бібліотечною справою ВБУ т.Марковську.

Ш. 17/ІІ-25 року. Доповідь Завідуючої Читальнею про Виставку. Ухвалено продовжити виставку ще на тиждень до 15/ІІ-25 року.
Виключити з числа практикантів тих осіб, що не відвідують протягом кількох місяців ВБУ, або не з"являлись зовсім на роботу: Кротевича, Бортницьку, Мурав"еву, Гейпнер, Каричківську, Гливаського.
Допустити до ознайомлення з бібліотечною справою ВБУ-т-ку ФУРСУ.

ІУ. 3/Ш-25 року. Обрано на ½ посади /яку займав М.М.Іванченко-т.Мотовилову.-Тимчасово виконуючим обов"язки завідуючого відділом Бібліотекознавства-призначити О.І.Полуляха. Заслухано доповідь С.П. Постернака про огляд Бібліотеки представником Р.С.І.: вони відмітили величезну роботу, яку пророблено ВБУ; звернули увагу на тісне приміщення, на малий штат, на скупче[н]ість, на деревяні полиці й т. д. співробітників ЯН
Ухвалено [просити переговорити] з ~~ними~~ представниками РСІ на спільному зібранню, яке має бути на слідуючий день- і просити, аби вони вжили всіх заходів для збільшення штатів ~~ВБУ~~ читальні В.Б.У.
-Заслухано постанову про передачу В.Б-ці манастирських бібліотек Київа.
Обрано в число позаштатних постійних співробітників ВБУ: В.Е.Неметті.
Допущено до ознайомлення з бібліотечною справою т.Герасимову.

У. 10/Ш-25р. Заслухано доповідь С.П. Постернака про його переговори з Комісією РСІ- про збільшення штатів Читальні. Комісія поставилася до цього прихильно, але все ж таки категорично заявила, що до нового бюджетового року, за браком коштів, сподіватися на збільшення штату не можна. Комісія обіцяла переговорити в цій справі з місцевою вла-

дою.
Ухвалено: відрядити депутацію з членів Ради-Академиків і директора ВБУ до Губвиконкому в справі клопотання про збільшення коштів ВБУ з місцевого бюджету.
Тим часом для полегшання роботи співроб. Читальні-зменшити час функціонування Читальні на I годину:-скоротити число читачів, не допускаючи осіб молодших 18 років /за винятком студентів ВУЗІВ/; одного співробітника вечірньої зміни перевести до ранішньої: розробити проект зменшення літератури, що має видаватися в загальній Читальні-Заслухано доповідь Завід. Читальнею про підсумки виставки.
VI. 24/Ш-25 року ~~Заслухано повідомлення~~-Повідомлення про Всеукр. З"їзд Бібліотекарів в Харкові-Ухвалено: ретельно підготуватися до нього. Послати 2-3 бібліотекарів. Надрукувати скорочене справоздання за 1924 рік.
Зачитано заяви 3-х осіб, що просять допустити їх до ознайомлення з бібліотечною справою ВБУ-Ухвалено припинити до осени прийом нових практикантів.
VII. 7/IУ-25 року. Заслухано протокол загальних зборів співробітників про обрання представника до Ради-на 25 рік Н.В.Пискорську.
Доклад Винницької Філії, яка бажає бути зарахована в число ~~державних~~ бібліотек V на державному бюджеті і просить Всенародню Бібліотеку підтримати її клопотання- Ухвалено командирувати в найближчому часі представника ВБУ до Винницької Філії для чергового огляду діяльности Філії й для підтримки її прохання перед Місцевою Подільською Владою.
Доповідь про духовні бібліотеки, які передано до ВБУ: 2 Лаврських б-ки, Видубецького манастиря, Нікольського, Міхайловського та Софійського бібліотеки
- Ухвалено-перевезти бібліотеки де-які до Лаври-де-які до ВБУ. Організувати їх прийомку й обміркувати засоби користування-абонімент, доставка до ВБУ по вимогах і т.д.
-Розглянуто питання позаштатних співробітників. Ухвалено обмежити їх кількість 12-ма.
При обранню на посаду позаштатн. співробітника мати на увазі його підготованність до роботи.-Коли це з числа практикантів-то стадії бібліотечної роботи, які ними пройдено.
Зарахувати в число позаштатних т. Кошиця, згідно його прохання.
Заяву т. Пархоменко тимчасово ~~відкласти~~ відкласти.

-"-"-"-"-"-

М.

Перше засідання Наук. Інституту Бібліотекознавства.

13/IУ відбулось перше засідання недавно організованого Науково го Інституту Бібліотекознавства. Присутніх було 15 чоловік. Крім членів Інституту /12/ було 2 співробітників ВБУ - не членів і один чоловік не співробітник ВБУ. В. Хв. Іваницький зачитав доклад: "З бібліотечного життя заходу" Доклад дуже багатий а різні відомости з життя академ. бібліотек різних держав заходу. Це багацтво матеріялу на жаль не дало всім слухачам ясного уявлення про головні факти й про загальні, типові лінії в житті закорд. академ. бібліотек. Сам шановний докладчик зазначив, що матеріял, який у нього був, не був однородний ні з боку змісту, ні з боку хронології. На нашу думку доклад, зачитаний В. Хв. Іваницьким, більш дасть читачеві, цеб-то, коли його буде надруковано. Для докладів, нам здається, слід би йти трохи иншим шляхом. Слід би ввесь матеріял розчленити по країнах і тільки в кінці дати спробу синтезувати головні моменти, загальні всім згаданим країнам. Доклад утомив переходами що-хвилини від одної бібліотеки до другої. Ще раз зазначаємо, що в друкованому вигляді доклад дасть нам дуже багато цінного матеріялу. Для загальної ж характеристики цього докладу скажемо, що він і тепер уже дав нам зрозуміти:

1/ тяжкий матеріяльний стан академ. бібліотек заходу,

2/ невпинне шукання ними засобів досягнути значних наслідків в своїй роботі шляхом об"єднань самих бібліотек: топографічн. й адміністрат., а також організацією бібліографічної роботи, в напрямку уніфікації каталографії, утворення зводних каталогів і инш.. Особливо видатний приклад такої роботи дає Швайцарія. В кінці ми повинні зазначити, що доклади в Інституті про бібліотечне життя закордону дуже бажані, бо вони дадуть більшости з нас необхідне в нашій роботі т.зв. (фон). Й допоможуть нам багато де чого порівняти, а де чому й повчитися, як напр. організаційній роботі. Закликаємо товаришів щоб відвідували засідання Інституту.

-"-"-"-"-"-"-"-

РЕФЕРАТИ Й ЗАМІТКИ

А.Н. Олександровський.

ПАРИЗЬКА НАЦІОНАЛЬНА Б-КА та ЇЇ РУКОПИСНИЙ ВІДДІЛ.

Паризька Національна бібліотека. Скільки чарівних спогадів в цих словах!
Без кінця довгий сірий будинок бібліотеки, без всяких претензій на красу стилю, знаходиться на вузькій, оживленій вулиці Рішельє, що з"еднує шумливий, веселий Італійський бульвар з площами Пале Рояль, Франц. Комедії та Лувру. Скрізь крик, -невгамовний натовп. - І раптом повертаєш в манастирську браму Національної Бібліотеки: великий двір забрукований камнем, сіра кам"яна будівля в формі літери "П", до якої ззаду прибудовано безконечні книгохранилища й тиша, глибока тиша; на душі одразу робиться спокійно й якось побожно - всі життьові турботи та дрібязки в мент од вас одлітають, шумливе життя за брамою для Вас не має ніякої привабливості. Частинько входячи до Паризької бібліотеки, я мимоволі згадував шевченковського "Ченця".

Співробітник, що випадково проходить по двору показує Вам головне entrée.. бібліотеки: треба ввійти в праве крило, потім просто, перерізуючи коридор; говорить служник /співробітник/ дуже тихо уважним та привітним тоном. Після цього він вас попередить - "Будьте обережні". Обережність ~~ка~~ у всіх відношеннях conditio sine qua non .... для читача. На одного починаючого вченого київського це зауваження зробило таке враження, що його попереджують відносно політичних шпигів, - він так переляквся, що потім захворів на тимчасове нервове розстройство, бувши зовсім непричетним ні до якої політики.

Право на заняття в книжковому відділі дістати легко, як є вільні місця; коли їх бракує, доводиться чекати. Запису на чергу не приймається... Читальня заля дуже велика з високою стелею. Для кожного читача зручний стіл, крісло. Записують чернилом, або чорнильним оливцем; на того хто записує простим оливцем дивляться з жалістю, як не на серьозну людину, що не цінить своєї праці. В розпорядженні читача по стінах розставлено ріжноманітні покажчики, інформаційні книги й каталоги великих бібліотек. Є каталоги франц. мовою і Російської Публ. Б-ки: Російськ. Сенатор Гедда мене запевняв, що ~~не~~ цьому каталогу він швидко знаходить такі книжки, що він на місці не міг знайти, навіть при допомозі бібліотекарів.

Крім інформаційних книг є твори всіх кращих всесвітних авторів, - всі ці книги в чистому вигляді, не захватані, не розбиті. Француз може похвалитись умінням обережно поводитися з книжкою: батьки передають дітям підручники в тому вигляді, в якому вони їх одержали з книгарні. Найгірше поводяться з книгою росіяне, - за це їх просто усувають з бібліотек, а в педагогічну зовсім не пускають; винятку навіть не робилось для мене, навчителя вищої франц. школи і мені доводилось брати книги тільки через директора, мого бувшого учня. Догляд за нашим братом в Національній бібліотеці на перших порах досить настерливий, а потім "все образуется" і в особі бібліотекарів ви можете мати щирих друзів.

За залізними перегородками видно полиці до самої стелі з підручними книгами, - одержують їх швидко. Чим менше ходка книжка, тим довше доводиться на неї чекати. Якого небудь старого часопису спеціяльного, треба ждати майже годину, поки його ~~знайдуть~~ дістануть з бібліотечних складів, що иноді знаходяться поза головним будинком бібліотеки. Брак місця для книг - от головна хиба бібілотеки. Думають, що це зло може залікуватись иншим злом... недовговічністю... сучасних друкованих творів, - одворотній папір і також друкарська фарба роблять те, що газети нищаться надзвичайно швидко, а за ними підуть і нові книги.. За 15 років моя

колекція по справі Дрейфуса так зотліла,що папір ламавсь при найменшому.дотикові..; виявилось,що і в Національній Бібліотеці справа стояла не багато краще.В цьому відношенні французи нарід відсталий: видавці виправдуються тим,що тепер у Франції широка публіка книжок зовсім не читаютьх читає-і французька книжка потрібна тільки за кордоном.Один старий видавець полагодив свої справи тим,що почав друкувати книжки еспанською мовою для Південної Америки.-"А то,от маєте-приніс він мені свої ~~вірші~~ /поезії/друкувати. Великий поет,а видання ніхто не купує.Так і лежать".Треба зауважити,що видавцю майже сто років,а"він" Альфред Мюссе.

Беручи все це на увагу,не треба дивуватися,що в Національній Бібліотеці працюють майже виключно вчені всього світу,-широка публіка задовольняється тільки оглядом,раз на тиждень,всіх ІІ відділів,цікавлясь головним чином відділами гравюр,медалів,та картинками в старих рукописах.

Відділ Рукописів знаходиться на другому поверсі.Це святи святих бібліотеки.Його займають переважно шартисти,студенти вільні слухачі й ті,що скінчили в.École des chartes."Школі хартій.Шартист у відділі Рукописів знавець всього: його вчать розбирати рукописи всіх віків і народів; складати біографії по листах та документах,робити по документах побутові,географичні економічні та історичні нариси з минулого.Шартист уміє точити гусячі пера так,щоб вони підходили для кріпювання рукописів ріжних віддіхіхвх віків,він знає секрети готування вічного чернила,вічного паперу,що його почали робити тепер на фабриках для вчених архівів,він уміє писати й паличкою й стилем,він по самі вуха поринув в свою спеціяльність по части улаштування шахов та всякого роду книгохранилищ,йому відомі ..составы.. для збереження запрілих та підмочених рукописів.Шартист може скопіювати рукопис так, що копію не відріжнити від оригіналу.Де-хто сам складав иноді для розваги,а иноді й з корисною метою вальшованні рукописи й підсував їх знаменитим ученим /Роман Доде/;цей же спорт розвився й в археології,-наш Кибальчич займається цим,гурток по дослідженю скитської старовини,славетний "Штабс Капітан" по візант.монет.,гурток студіювання польської старовини і т.д..Колись й я дуже добре копіював славянські та грецькі рукописи й мав доручення від Румянцевського Музею скопіювати в Парижі аркиши,яких бракувало в грецьких рукописах ІУ віку,що належали Музею.Я мав рекомендацію від професора грецької мови Помяловського,великого приятеля й товариша по роботі завідуючого Рукописн.Від.Омона,який просив допустити мене до роботи.Шартисти дали мені всв необхідне приладдя:ми раділи,коли копіювання сторінки з обох боків сходило$ без сучка и задоринки", і сумували,коли під кінець самої роботи з"являлись нехарактерні придихові або наголоси..Но справа йшла добре,й мене приняли в Рукописний відділ, давши мені рожеву картку ....de jure........ на срок,а ...de facto навіки.....; Тут тільки я зрозумів,як важно додержувати повну тишу в Рукописному Від. і як повільно иноді приходиш до бажаних наслідків не дивлячись на уперту /~~не впинну~~/ працю.Що до рідких рукописів Парижська Національна Бібліотека мабуть і не перша в світі; перед Братс.Музеем,з яким я знайомий вона не оступиться,що ж до Ватикану,якого я не знаю, сказати нічого певного я не можу.Анатоль Франс,мій постійний візаві по місцях,запевняв,що по кількости,красі та художности виконання ілюстрацій в рукописах нема країни вищої од Франції.Дуже гарно на у всіх відношеннях обставлено грецький відділ,гірше всього-славянський.Славянські рукописи були розграбовани підчас великої Франц.Революції, инші відділи постраждали дуже мало.Обвинувачують в цьому Катерину,яка за допомогою підкупів/ вміла що кому давати/ і перетягнула до себе багато цінних рукописів.Обвинувачують Потоцького,що буцім то захопив багато рукописів для своєї бундорної й при тому дуже рідкої книги про славян.Книгу Потоцького,про яку багато чули,але не могли мати в своєму розпорядженні навіть видатні слависти,сучасники автора, я бачив в бібліотеці Києві в бібліотеці Шуазеля-Гуффі,вона має багато виписок не тільки зі скрадених рукописів,але й з тих,що існують в Парижі й досі.Книга Потоцького тільки й цікава виписками з загублених рукописів,а виписки ці він робив до початку революції.Хто прав

-судити важко, лишається тільки визнати, що багато доброго було "было та сплыло"; величні описи колиш. королевської бібліотеки можна читати з великим сумнівом. Тепер в Рукописному від. нараховують всього десятків п"ять рукописів. Їх описав російський вчений Мартинов, але дуже поверхово. Вони надруковані. Детальніше описав їх я, але мої описи в світ не вийшли й більша частина з них розгублена протягом мого бурхливого життя.

Тепер у Паризькій бібліотеці можна бачити великий та цікавий рукопис Спафарія про Китай /у всьому світі існує тільки 7 його копій/, Подорожник Франціска Скорини, рукописи про стару Польщу, чеські рукописи про війни за волю, рукописи сербських манастирів 14-16 віків, південно-руські словн., російські театральні п"еси 18 віку, описані колись у "Нов.Врем.", - от і все. Копії з малюнків Паризьких рукописів прекрасно зре зрепрорування /відтворено/ в Паризьких та Ліонських інкунабулах. Частина цих інкунабул з малюнками /деякі у фарбах роскішно зрепроруковано в 4-х томах in folio в кількости 500 примірників до виставки 1900 года. Я маю це видання, але один том з нього вже загублено. По цьому виданню можна судити про ілюстрації французьких рукописів. Мати доступ до рукописного від. чужоземним ученим без солідних рекомендацій - дуже важко. Своїх вчених при вході не турбують вимогами карточек, але як хто небудь з них починає заважати завідуючому та його помішникам постійними питаннями, порушувати тишу, невчасно здавати рукопис, того висилают назавше, як людину, що ввійшла самовільно. Працюють по всій бібліотеці тільки при денному освітленню. При читанню та копіюванню рукопис міститься на спеціяльному мольберті, аркуші рукописів прикріплюються кілками. Змальовуючи рукопис кладуть під шкляний колпак. Палити во всьому бібліотечному будинкові та навіть і навіть на дворі суворо забороняється, але проти смоктання порожньої люльки навіть підчас роботи ніхто нічого не має.

Про відділ рукописів Паризької Національн. Бібліотеки Анатоль Франс висловився так: найбільш оздоровлюючі місця для н ших утомлених нервів я знаю на верховинах Швайцарських гір, в Атенському Акрополі, у Луврі перед Венерою Мілоською та у Рукописному відділі Національної Бібліотеки; але Швайцарія від нас далеко та й під гору лізти не так легко, Акрополь ще далі, в Луврі заважають одвідувачі, лишаються тільки рукописи: серед них я відпочиваю, як в найкращій санаторії.

-*-*-*-*-*-*-*-

О.Ч.

НАУКОВО-ДОСЛІДЧА Й СПРАВОЧНА РОБОТА В СПЕЦІЯЛЬНИХ ТА НАУКОВИХ БІБЛІОТЕКАХ.

Маргарет Манн /Бібліотека інженірних спілок Ню-Йорк/.

о

Стаття з цією назвою з"явилася в Американському часописі "Library Journal" за вересень 1924 року. Поперше автор констатує, що на всьому світі, майже в кожній державі поширилось стремління до правильної організації наукових дослідів. Засновують ся дослідні установи, лабораторії, в університетах і навіть в промислових підприємствах. Ріжні наукові товариства засновують катедри для навчання. Таке піднесення дослідчої роботи збільшилось особливо після світової війни. Яка ж роля бібліотек в цьому рухові. Автор від-

повідає, що окремі бібліотеки виконали колосальну дослідчу роботу, але ця робота не захоплює значну кількість бібліотек і тільки за останні роки помічається робота над збиранням спеціяльної бібліотечної літератури з метою реорганізації бібліотечної справи. Рух розпочався ще в 1918 році, коли товариство Фородея скликало в Лондоні конференцію для обговорення й налагодження координації наук. видавництв і утворення центра, де сходились би відомости про всю нову літературу. Засновано також Національну Раду для налагодження науково-дослідчої роботи, в основу якої покладено роботу бібліографічну. Далі було звернено увагу на потребу орієнтуватись серед моря літератури, що виходить в світі. Визнано було за найбільш доцільне виділити з цього моря-есенцію. Для цього визнано потрібним, аби в кожній державі складались огляди літератури й по можливости облегчувалась інформація серед инших держав. Значна кількість держав вже й тепер переводить обмін інформаціями про головні свої літературні явища. Японія ж в 1922 році почала друкувати свої наукові твори й вибірки одного з трьох світових мов /англ., нім., франц./ Відповідно до цього бібліотеки світові повинно реорганізувати так, щоб вони доповнювали одна другу. Це стане можливим, очевидно, коли всі такі бібліотеки уніфікують свою індексацію, каталогізацію, класіфікацію, почнуть обмінюватись в широкому маштабові матеріялами й дублетами, а з боку державних органів буде бездоганно налагоджено умови поштової й телеграфної й всякої иншої служби звязку.

Говорячи про спеціяльні бібліотеки, автор для свого краю розріжнює два їх типи: з одного боку, бібліотеки широко організовані, які охоплюють певний фах і обслуговують робітників цього ...., з другого бібліотеки, які уявляють з себе частину якогось підприємства й обслуговують членів такої обмеженої організації.

Першого типу бібліотеки можуть обмежити свою активність справочною роботою, бо ті, хто користується цими бібліотеками-люде науково підготовлені й знають книжку. Зате бібліотеки цього типу мусять давати справки не тільки про біжучу літературу, а мати бібліографію певної г лузі в її історичному розвиткові. Такі бібліотеки не можуть обмежити предмет свого бібліографічного опрацьовання одніми книжками друкованими. В обсяг їх роботи повинно ввести инші форми друку, як мапи й т.инш., а також і т. матеріяли, що ще не попали до друку, напр. про існування нац. Ради, або про те, що напр. у італійськ. консула по телефону можна достати відомости про розмір заробітньої платні в Римі в даний мент, також-де можна дістати перекладчика з мало відомої мови, напр. з японської і т.инш.

Справочна робота й науково дослідча тісно між собою звязані й часом звичайна бібліотечна справка може вирости в широку наукову дослідчу роботу, хоч методи в однім і другім випадкові, різко відріжняються. Бібл. наук. дослід. робота вимагає дуже стараного розгляду інформацій відносно якогось спеціяльного питання й критичного перегляду великої кількости справок, з яких тільки невелика кількість має значіння. Коли до цього додати студіювання бібліографії даного питання, стане ясно, що часом прийдеться витратити місяці, щоб дати читачеві вичерпуючу справку. У Нью-Йорці в бібліотеці інженірних спілок зібрано вже понад 3000 таких н уково- бібліографічних справок-розвідок. Для цієї роботи існує спеціяльне науково-дослідче бюро, котре за свої справки бере гонорар від 200 до 1000 доларов. Крім бібліограф. справок, бібліотека ця перекладає статті з чужоземних газет і книжок, підбирає й сама виконує фотограф. знімки й т.инш. Все це робить справочну роботу бібліотеки неодмінною для закінчення наукових праць і надає їй особливої ціни. Але складність такої бібліотечної роботи є причиною того, що дуже не багато бібліотеки ведуть цю роботу. Науково дослідче бюро бібліотеки інженірних спілок обслуговує не тільки Сполучені штати, Північної Америки, а й всі частини земної кулі. Більш всього запитань надходить з Англії й Китаю.

Крім цього бюра, при тій же бібліотеці існує справочне бюро, яке дає справки загального характеру й обслуговує читача, що власними силами провадить науково дослідчу роботу.

За останні часи значно збільшилесь кількість ч бібліотек другого типу-при промислових та инших підприємствах,як банки,видавництва страхові товариства та инш.Розмір їх залежить від засобів підприємства й часом бібліотеки ці стають незалежною частиною підприємства.

-"-"-"-"-"-"-

К.

Ню-Йорська Публічна Бібліотека.

Справоздання бібліотеки за 1923рік подає,що Центральна установа мала протягом року 3.121.087 читачів і відвідувачів і в Справочнім відділі зареєстровано 1.257.919 читачів,котрим видано було 2.615.000 томів;додому видано було 9.543.426 томів.Бібліотека мала на кінець року 2.752.594 томів і брошур.

Баланс бібліотеки зведено в сумі кругло 26.500.000 доллар. при чім,книжний фонд оцінено в 3.863.403 доларів.Справоздання одмічає значні дари,що бібліотека одержала в 1923р.,-од трьох жертводавців поступило в фонд Справочного відділу 6 мільйонів доларів.Рахунок прибутків і видатків зведено в сумі 2.231.500 доларів.

В справозданні по славянскому від. одмічено значний попит на російські газети й журнали,а також особливо на російську драматичну літературу,що автор ставить в звязок з перебуванням в Ню Йорку Московського Мистецького Театру.Із придбань відділу зазначено поступлення від совітського уряду та від Чехо-славацької Республ., як особливо цінні.Далі згадано поступлення від наукового Товариства імени Шевченка у Львові,від Польських Наукових Товариств і фундацій,Болгарської та Сербської Академії Наук.Не забували й про стару Російську літературу; поміж придбан[нями] згадано також кілька друків 18-століття,серед них історію Петра Великого,написану Феофаном Прокоповичем.

-"-"-"-"-"-

К.

Російська Публічна Бібліотека в Ленінграді й

Польські домагання.

Із бібліотечного майна цієї бібліотеки,на підставі Риського мирного договору,передано Польщі в кінці минулого року 39 ящиків з рукописами та книжками,що забрано було за Павла І-го до Петербурга до знаної бібліотеки Зануских.Протягом 1924 року із транспортів цього року до Бібліотеки Варшавського Університету,що має бути перетворена в Польську Національну Бібліотеку,поступило 2.141 томів рукописів,а разом з попередніми транспортами,всього 8.649 сигнатур в 10.886 томах.Із цих загальних цифр вже можна уявити собі,яку поважну страту понесла Р.П.Б. в Ленінграді через польські домагання. Ще висше доводиться розцінювати цю страту,коли взяти на увагу значіння цього рукописного майна для історичних дослідів.В останнім транспорті слід особливо згадати про так зва-

ний Олькуський Архів, що заключає цінний матеріял до історії олькуських жупи та до історії економіки Польщі взагалі. Початок цих записів сягає 1367р, а ціла збірка по своїй повноті й значінню уважається одною з найбільших і найбогатіших в своїм роді в Европі.

Не від річи буде згадати, що передається Польщі також чимало матеріялів, потрібних і важних для українознавчих дослідів. В останнім транспорті передано, між иншим, бібліотеку Люблинських Домінканів, Славутський Архів та Архів Підгорецький /Підгірці-маєток і Замок Яна Собеського в Брідськім повіті, в Галичині/

/Przewodnik Bibliograficzny, t. VI, z. 2 1925/

-"-"-"-"-"--"-"-

К. Обовязковий примірник в польськім Законодавстві.

На річнім з"їзді польських бібліотекарів, відбутім в січні б/р, представник Міністерства внутрішніх справ подав до відома проект закона про обовязковий примірник. Судячи по всьому, і польські бібліотеки можуть пожалуватись на неодну невигоду, коли заходить мова про доставлення видавцями і друкарнями обовязкового примірника. Основну трудність докладчик бачить в тім, що адміністративний апарат не скрізь ще функціонує однаково справно. Проект вимагає, щоби титульна сторінка мала рік видання, фірму видавця й друкарні /бібліографічна адреса, а також нумер графічної продукції установи. Друкарні обовязані вести шнуровані книжки, до котрих слід заводити під біжучим порядковим числом всі замовлення. Цей нумер проставляється й на титулькій сторінці, а тим робиться дуже простим контроль для тих бібліотек, що одержують обовязковий примірник. Книжки передаються бібліотекам не безпосередньо, а через адміністративні уряди, в той час як періодичні видання редакції передають прямо в бібліотеки, поминаючи всяке посередництво. Книжки, що виходять в оправах, повинні бути доставлені в оправах. Цікаво зазначити особливо дві річи: обовязкові примірники повинні бути відбиті на чистім папері з ганчірок без дерева; з друків на мовах: польській, українській, еврейській, німецькій, білорусьскії і російській, коли вони надходять з-за кордону в числі понад 100 примірн., береться 1 обовязк. примірник.

/Przewodnik Bibliograficzny, t. VI, z. 2 1925/

-"-"-"-"-"-"-"-

К.

В.Б.У. в Американській пресі

Library Journal .... за вересень 1924 року подає статтю про сучасні великі бібліотеки Совітського Союзу, на підставі відомостів, поданих Наррі Лейденбергом та Аврамом Ярмолинським, що в кінці 1923 року та на початку 1924р. об"їздили Східню Европу, як памятають наші бібліотекарі, Харрі Лейденберг відвідав також і Київ. Стаття подає добрі відомі нам факти Совітського книжного й бібліотечного життя в об"єктивним тоні, який переходить до певної міри в емфазу там, де заходить мова про трудности й злидні пережиті бібліотеками й бібліотекарями в часи военного комунізму.

Закінчується стаття таким закликом до Американських бібліотекарів: "Чого російські бібліотекарі нагально потрібують в цей час, так це інформацій про сучасний рух і досягнення по нашім боці океану. Кожний з нас може допомогти в цім ділі, висилаючи наші справоздання та инші наші видання коли не всім, то бодай деяким із згаданих нище бібліотек". Слідують назви й адреси 3 великих бібліотек Ленінграда, 3 Москви, 1 в Казані, Всенародньої Бібліотеки в Київі та Публічної Бібліотеки в Одесі.

На жаль в статті ні одним словом не згадано про бібліотеки Польщі та инших країн на території бувшої Царської Росії. Можливо, що відомости про ці країни послужили матеріялом для иншої статті.

-"-"-"-"-"-"-

М.Я.

Drahn Ernst - Pseudonyme von Autoren aus der Freiheitlichen Bewegung Russlands in der Literatur des 19. und 20. Jahrhunderts. [Zentralblatt für Bibliothekswesen. Leipzig. 1925. Januar, Heft I]

Питання про значіння псевдонімів для роботи в бібліотеках, особливо в академічних, в нашій спеціяльній літературі м йже не зачіплено.

Потреба ж в цьому, чим дальше, відчувається дуже гостро. В біжучій роботі, особливо, коли бібліотека ставить своїм завданням поповнення комплектів творів ріжних авт рів, коли бібліотека широко веде консультативну роботу, роля псевдонімів визначається цілком наочно. Крім того за одно з першорядних завдань, що ставить перед академічними бібліотеками України сучасність, є підготовка матеріялу для уніфікації каталогр. Очевидно, з"ясування псевдонімів значно допоможе успішному переведенню цієї роботи.

Всі ці міркування підносять значіння статті Е.Драна, хоч в цій статті ми зовсім не зустрічаємо укр. псевдонімів. Можна вважати, що автор не має в свойому розпорядженні укр. матеріялу. Він зазначає джерела якими користувався. Нам залишається підкреслити ту шкоду, яку ми маємо від того, що наша бібліогр. література, хоч би "Літопис Укр. Друку" очевидно не стає своєчасно відомою закордону, тоді як "Книжную Летопись"- автор згадує.

Цікаво нам докладно ознайомитись з методом, яким оперує автор, даючи відомости про російські псевдоніми 19 і 20 віків, переважно ж часів великої революції. Деякі прізвища автор помилково вважає за псевдоніми, а псевдоніми вважає за дійсні прізвища. Так за дійсне прізвище А.Богданова, автор вважає псевдонім ..../Рядовой/

Очевидно перевірку буде зроблено й додано відповідні корективи.

Нас, як було сказано, в даному разі цікавив метод автора. До нього ми й переходимо.

Псевдоніми автор розміщує за абеткою. Спочатку стоїть псевдонім, а потім ініціяли. За ініціялами знак =, а за цим знаком дійсне прізвище й дійсні ініціяли:

Bojnov, V. = Lunačarskij, A.

Коли приводяться де-кілька псевдонімів одного автора, і всі вони починаються одною літерою, тоді вони виписуються один за одним за абеткою других з початку літер, обводяться рискою, за рискою ставиться =, і за цим-дійсне прізвище:

Liadov ....
Ligin .... } = Mandel'štam, M.
Lidyn ....

Коли ж автор має де-кілька псевдонімів, але вони починаються не одною літерою, тоді кожний псевдонім виписується окремо за абеткою своєї першої літери, після нього =, а за цим-дійсне прізвище, після ж дійсного прізвища, в круглих дужках ставляться инші псевдоніми, що вже приводились:

Lenin .... = Uljanov, V. I.
Tulin .... = Uljanov, V. I. (Lenin)
T. Ch. .... = Uljanov, V. I. (Lenin, Tulin)

Псевдоніми, що зазначаються тільки ініціялами, автор ставить в кінці всіх псевдонімів на певну літеру. Псевдонім-ініціяли Ульянова: T. Ch.; T. P.; ......, -йдуть після всіх псевдонімів на літеру Т.
В кінці зазначимо, що де-які норми автор не цілком додержує. Так приводить псевдонім Богданова А.А. /Verner, N.; Korsak, N.; Maximov/ і після дійсного прізвища /на думку автора-Kjadovoj./ не згадує в дужках про инші псевдоніми. Відмітимо також, що псевдонімів приводиться 109, а в вступному тексті автор говорить про 120 псевдонімів. Крім того псевдоніми не перенумеровано й ця досадна деталь неприємно вражає.

-"-"-"-"-"-"-

Від Відділу Україніка

До т.т. співробітників Всенародньої Бібліотеки України.

Умови комплектування відділу Україніка остільки своєрідні, що часом трудно буває вирішити, який засіб практично найкращий. Тому я вважав би за доцільне спробувати всі можливі засоби. Один з найближчих, -це активність всіх співробітників ВБУ. На цю активність тепер розраховано головні надії ВБУ. До цих надій додає свою й відділ Україніка. Отже відділ Україніка кличе на допомогу. Кажучи на цей раз про своє комплектування, відділ розуміє й поповнення каталога Україніка, цеб то відділ дбає не тільки про своє збогачення книжками, а й бібліографічним матеріялом. Кожному з співробітників при нагоді можуть зустрінутись в журналах, газетах в російській та иншій чужоземній літературі ріжні українознавчі матеріяли.

Відділ підносить своє прохання до наших товаришів передавати справки про такі матеріяли до Відділу. Крім загально українознавчого матеріялу Відділ спеціяльно працює зараз над поповненням своїх підвідділів: "Шевченкіяна" й „Київ."

~~Якщо зустрінуться рецензії, тоді справку потрібно мати таку:~~

-"-"-"-"-"-

Від Редакції "Б.Ж".

На видавничий фонд "Бібліотечного Журнала" зложили:
П.М.Араджіоні-50коп.,Х.М.Араджіоні-50коп.,П.І.Балінська-50коп.,
В.В.Бачинська-20 коп.,Г.Д.Біла-50 коп.,Л.О.Бондаренко-50 коп.,
О.З.Бродовська -50 коп.,Г.Ф.Вовк-50 коп.,Л.О.Грузиненко-50 коп.,
Л.І.Губська-50 коп.,Н.Г.Демуцька -20 коп.,М.В.Дорошенко-30 коп.,
З.О.Дурдуківська -30 коп.,Б.І.Здакевич -50 коп.,Н.Г.Козель-50к.,
В.О.Козловський -І карб.,Ф.П.Максименко-50 коп.,З.П.Мяківська
25 коп.,К.М.Маслянікова-50 коп.,П.В.Менчиць-30 коп.,В.С Неметті-50 коп.,П.А.Нестеровський -І карб.,О.Л.Пархоменко-50коп.,
В.О.Петрова-50 коп.,Н.В.Піскорська -50 коп.,О.В.Піскорська-50к.,
О.І.Полулях-50 коп.,Ж.І.Сімашкевич-80 коп.,Л.П.Соколовська-50к.,
П.Ф.Терлецький-50 коп.,Л.П.Тихвінська-25 коп.,К.М.Тумківська-25к.,
В.М.Чехівська-50 коп.,О.І.Чолганська-50 коп.,А.О.Якобі-30 коп.,
М.І.Ясинський-І карб.

Всього І7 карбованців 55коп.

Редакційна Колегія "Б.Ж" приносить всім цим товаришам щиру подяку.

Редакційна Колегія "Б.Ж" складає сердечну подяку Л.І. Губській та Л.М.Степановій за їх поміч,що уможливила технічне виконання журнала.

-"-"-"-"-"-"-"